

Tworzenie gminnych centrów usług społecznych krok po kroku Mały podręcznik

RED. MARTA DIETRICH

Gdańsk, luty 2025 r.

Pomorska Pracownia Badań Obywatelskich

Adres: ul. Wita Stwosza 23
80-312 Gdańsk

Telefon: +48 58 344 40 39

E-mail: biuro@fundacjarc.org.pl

www: ppbo.org

redakcja i opracowanie: Marta Dietrich
komentarze ekspertów: Anna Bielawska-Jutrzenka
Ewa Zarębińska-Szczodra
Anna Łukowska

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Kiedy CUS.....	4
3. Diagnoza.....	7
4. Partnerstwo	10
5. Podział zadań	12
6. Wykonanie zleceń w określonych usługach społecznych	14
7. Korzyści z kontraktowania usług społecznych.....	15
8. Rola NGO w tworzeniu CUS	16
9. Katalog usług społecznych	19
10. Komentarze ekspertów	30
Anna Bielawska-Jutrzenka.	31
Ewa Zarębińska-Szczodra	38
Anna Łukowska	47
Narzędzia pracy	56
Bibliografia	62

1. Wprowadzenie

Centrum Usług Społecznych (CUS) to nowa jednostka organizacyjna gminy i zarazem nowa instytucja lokalnej polityki społecznej, która powinna być tworzona w celu zaspokajania przez gminę potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług.

Centrum Usług Społecznych to szerokie otwarcie na usługi społeczne i przede wszystkim wyjście poza zakres usług z pomocy społecznej. To przestrzeń do rozwoju pracy socjalnej skierowanej do wszystkich mieszkańców. To także przestrzeń do prowadzenia szerokiego poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego, czy prawnego dla osób i rodzin.

Centra Usług Społecznych powstały na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818).

Centra usług społecznych mają za zadania:

- zapewnić możliwość uzyskania różnych usług społecznych w jednym miejscu – bez potrzeby chodzenia do urzędu gminy, ośrodka pomocy społecznej czy innej jednostki
- zapewnić dopasowanie oferty usług społecznych do realnych potrzeb społeczności lokalnych i dostarczenie ich w sposób skoordynowany
- przyczyniać się do skutecznego i efektywnego dostarczania usług społecznych mieszkańcom gmin w takiej skali i formie, w jakiej tego potrzebują.

Usługi społeczne oferowane przez centra usług społecznych są kierowane zarówno do ogółu mieszkańców gminy jak i do grup społecznych o szczególnych potrzebach, np. osób z niepełnosprawnościami, osób starszych czy rodzin wielodzietnych.

2. Kiedy CUS?

Utworzenie Centrum jest **nadal fakultatywne** i może zostać utworzone dla jednej gminy lub co najmniej dwóch gmin. Warto mieć jednak na uwadze projekt ustawy o zmianie ustawy o realizowaniu usług społecznych oraz **rekomendacje** wynikające z dostępnych diagnoz dotyczące **rozważenia wprowadzenia we wszystkich gminach w Polsce CUS jako obligatoryjnego rozwiązania systemowego** – przyspieszenie procesów transformacji systemu poprzez przekształcenia OPS w CUS i wykorzystanie doświadczeń z działania centrów.

Ustawa szczegółowo wskazuje zadania Centrum oraz zasady jego organizacji.

Centrum może zostać utworzone dla:

1. Jednej gminy poprzez przekształcenie ośrodka pomocy społecznej w centrum.
2. Co najmniej dwóch gmin – poprzez utworzenie na podstawie porozumienia pomiędzy gminami, w jednej z gmin nowej jednostki organizacyjnej odrębnej od funkcjonującego w tej gminie ośrodka pomocy społecznej.
3. Dla miasta powyżej 100 000 mieszkańców poprzez:
 - a. przekształcenie ośrodka pomocy społecznej w centrum
 - albo
 - b. utworzenie w mieście nowej jednostki organizacyjnej odrębnej od funkcjonującego ośrodka pomocy społecznej.

Dodatkowo w miastach na prawach powiatu, w których mogą funkcjonować jednocześnie ośrodek pomocy społecznej i powiatowe centrum pomocy rodzinie w ramach jednej instytucji – miejskie centrum pomocy rodzinie, może zostać przekształcone w centrum usług społecznych.

Gmina, decydując się na utworzenie CUS, powinna opracować diagnozę potencjału potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych oraz po opracowanej diagnozie stworzyć program usług społecznych, bądź programy skierowane według potrzeb na danej gminie do określonej grupy, bądź do wszystkich mieszkańców.

2.1 Cele ustawowe

Najważniejszym celem ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych jest rozwój lokalnych systemów usług społecznych w powiązaniu z czterema zmianami programowymi:

- odejściem od dominacji logiki selektywności wsparcia na rzecz zasady powszechności,
- personalizacją wsparcia usługowego i budowaniem relacji pomocowej opartej na współpracy specjalistów i mieszkańców, przy ograniczeniu formatu kontroli,
- integracją usług przy wykorzystaniu, zgodnie z zasadą pomocniczości, potencjału lokalnych usługodawców z różnych sektorów,
- otwarciem systemu pomocy społecznej na współpracę z podmiotami prowadzącymi działania z zakresu zdrowia, rehabilitacji, kultury i innych obszarów sfery społecznej.

Wiążące dla powyższego są dwie zasady techniczno-organizacyjne:

(1) zasada stopniowego dochodzenia do rozwiązania systemowego, z wykorzystaniem fazy pilotażu i fazy skalowania innowacji oraz

(2) zasada konstruowania przepisów ramowych, pozostawiających przestrzeń dla wykorzystania lokalnego know-how w zakresie organizowania procesu świadczenia usług i współpracy usługodawców.

2.2 Praktyka – CUS na mapie Polski

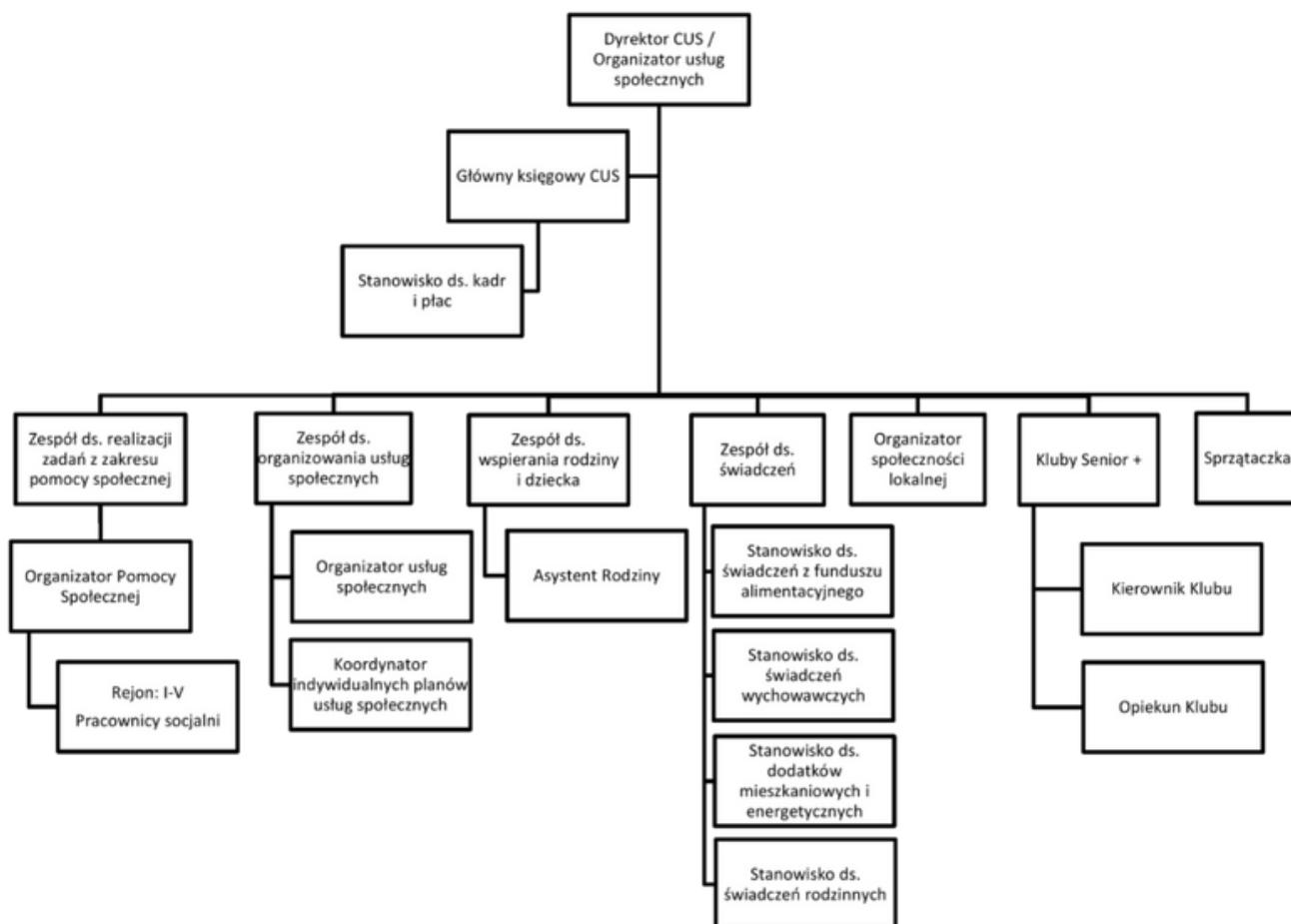
Przepisy ustawy o CUS weszły w życie 1 stycznia 2020 roku, po kilkumiesięcznym *vacatio legis*. Pierwsze centrum usług społecznych pojawiło się na mapie Polski tego samego dnia na terenie województwa zachodniopomorskiego. Do końca roku 2023 powstało ich w Polsce 55.

Według ustaleń z monitoringu prowadzonego przez prezydencką Radę ds. Społecznych NRR na dzień 1 września 2024 r. w skali kraju funkcjonowało **77 centrów usług społecznych** umiejscowionych na terenie 15 województw, w tym:

- 14 centrów w województwie wielkopolskim,
- 12 centrów w województwie mazowieckim,
- 8 centrów w województwie kujawsko-pomorskim,
- 6 centrów w województwie zachodniopomorskim,
- po 5 centrów w województwach: lubelskim, małopolskim, świętokrzyskim,
- po 4 centra w województwach: podkarpackim, pomorskim, warmińsko-mazurskim,
- po 3 trzy centra w województwach: dolnośląskim i śląskim,
- 2 centra w województwie podlaskim,
- po 1 centrum w województwach: lubuskim i opolskim.

2.3 OGÓLNY SCHEMAT DZIAŁANIA PRZY ORGANIZACJI CUS

1. Wykonanie diagnozy
2. Zidentyfikowanie potencjalnych wykonawców
3. Podział zadań
4. Diagnoza potrzeb kadrowych
5. Podpisanie umów
6. Wykonanie zleceń w określonych usługach społecznych
7. Ewaluacja działań
8. Wykonanie kolejnej diagnozy na kilkuletnią perspektywę

3. DIAGNOZA

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych (art. 21 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych) jest istotnym zadaniem realizowanym przez centrum usług społecznych.

- Diagnoza jest przygotowywana na potrzeby gminy, aby dostarczyć władzom lokalnym kluczowych informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz o potencjale usługowym środowiska lokalnego.
- Zebrane dane pozwolą radzie gminy lepiej dostosować program usług społecznych do rzeczywistych oczekiwań i potrzeb społeczności.
- Jednym z głównych rezultatów diagnozy jest utworzenie oraz rozwój bazy informacji o dostępnych na terenie gminy usługach społecznych, co zwiększa ich dostępność i efektywność.
- Rzetelna i trafna diagnoza umożliwia centrum realizację zasad określonych w art. 14 ustawy o CUS, takich jak: powszechność, podmiotowość, jakość, kompleksowość, współpraca, pomocniczość oraz wzmacnianie więzi społecznych.

Zadania diagnozy

- Stanowi źródło wiedzy na temat najistotniejszych potrzeb mieszkańców.
- Identyfikuje i opisuje potencjały mieszkańców oraz lokalnych instytucji i organizacji (potencjał partnerstw).
- Jest podstawą kompleksowych działań.
- Określa sposoby zapewnienia wysokiej jakości usług.
- Identyfikuje potencjalne problemy, ryzyko.
- Wskazuje metody rozwiązywania zidentyfikowanych problemów.
- Określa obszary zaangażowania różnych grup mieszkańców w proces rozwiązywania wspólnych problemów.
- Zawiera rekomendacje dotyczące zasad współpracy między podmiotami publicznymi, społecznymi i komercyjnymi.

Ważnym zadaniem diagnozy jest:

- określenie przewidywanej liczby osób objętych programem,
- ustalenie usług społecznych oferowanych w programie,
- określenie warunków i trybu kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych,
- ustalanie podstawowych zasad realizacji usług.

Warunki dobrej diagnozy

Diagnoza jest procesem, który składa się z trzech głównych etapów:

1. planowanie,
2. badanie,
3. redagowanie raportu

Ogólny cel diagnozy został sformułowany w ustawie o CUS. Jest nim rozpoznanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. Podczas planowania diagnozy należy go odpowiednio dostosować do warunków badania (np. społeczność lokalna, okres, którego dotyczy diagnoza itp.). Ważnym zadaniem jest sformułowanie pytań (problemów), na które odpowiedzi poszukujemy w diagnozie.

Rozpoznanie potrzeb – pytania badawcze

- Jakie potrzeby społeczne występują w gminie?
- Na które z tych potrzeb może odpowiedzieć działalność CUS?
- Jakie rozwiązania/usługi społeczne należy wprowadzić w celu zaspokojenia potrzeb społecznych?
- Jaki potencjał (instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej, podmiotów prywatnych) może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?

Potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych stanowią jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz osoby fizyczne i prawne, wykonujące usługi z zakresu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o CUS, na obszarze działania centrum wraz ze wskazaniem wykonywanych przez nie usług.

W związku z tym diagnoza potencjału polega na:

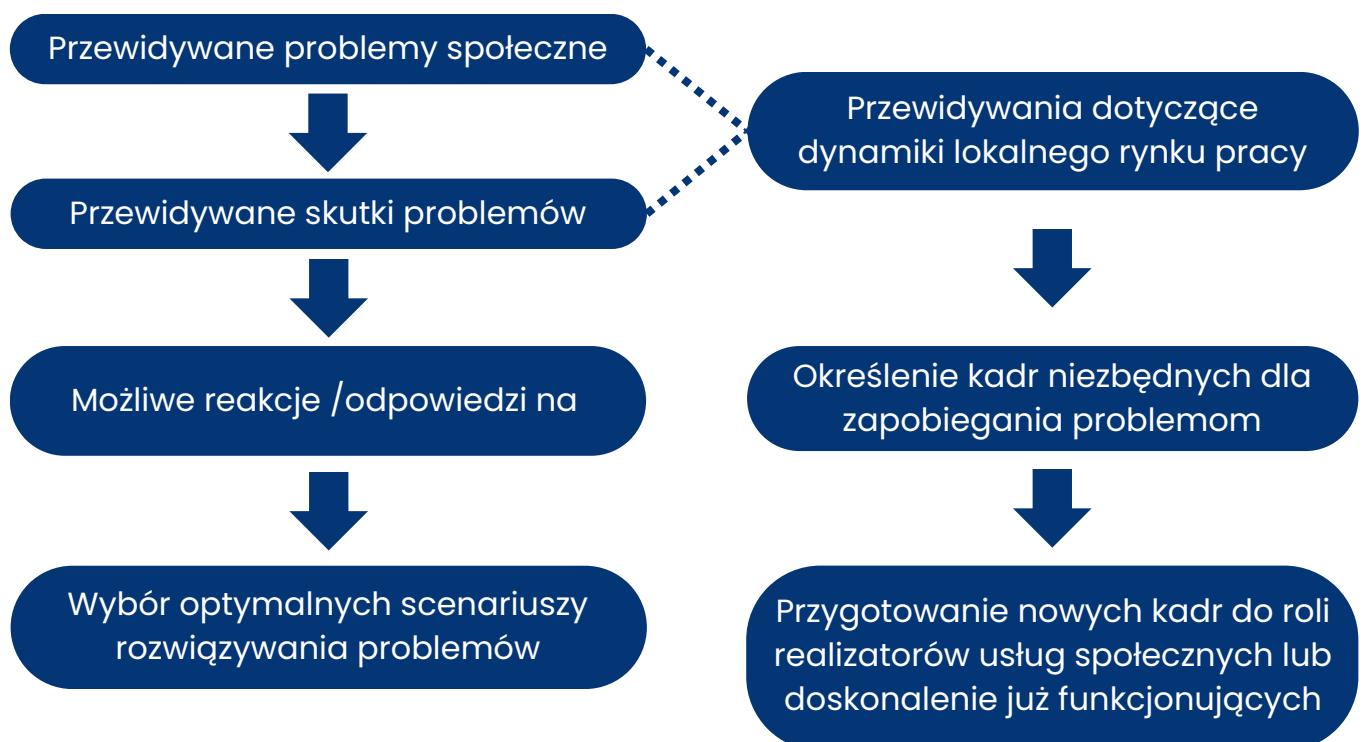
- identyfikacji podmiotów,
- określeniu zakresu ich działalności (rodzaje oferowanych usług),
- ustaleniu skali i poziomu oferowanych usług (liczba usług i/lub osób, którymi mogą zostać objęte w określonym czasie, np. miesiącu, roku) we wszystkich obszarach objętych funkcjonowaniem CUS.

W diagnozie kluczowe znaczenie ma wykorzystanie metody projekcyjnej, która pozwala na prognozowanie zapotrzebowania na nowe kompetencje, profesje oraz kadrę usług społecznych. Wymaga to przeprowadzenia analizy progresywnej (lub regresywnej), uwzględniającej zmiany w zapotrzebowaniu na kadry służb i usług społecznych w ostatnich latach.

Przy projektowaniu przyszłych potrzeb należy uwzględnić takie aspekty, jak:

- przewidywane zmiany w strukturze społecznej i na rynku pracy,
- rosnącą świadomość mieszkańców w zakresie ich indywidualnych i zbiorowych potrzeb społecznych i socjalnych,
- zmiany legislacyjne podkreślające rolę usług społecznych jako kluczowego elementu polityki społecznej państwa (np. Ustawa o realizacji usług społecznych przez CUS),
- procesy deinstytucjonalizacji i decentralizacji usług społecznych,
- niedobory kadrowe w sektorze służb społecznych,
- wymagania kompetencyjne dotyczące zarówno tradycyjnych, jak i nowych profesji społecznych,
- oczekiwania decydentów i obywateli w kontekście poprawy jakości życia społecznego i publicznego oraz rozwoju infrastruktury społecznej.

Diagnoza prognostyczna – zapotrzebowanie na usługi

tu za : Model współpracy instytucji zatrudnienia socjalnego z innymi podmiotami realizującymi usługi społeczne PODRĘCZNIK

4. PARTNERSTWO

Podjęcie współpracy z interesariuszami wokół tematu lokalnych usług społecznych jest drogą od zainicjowania współpracy poprzez właściwe jej przygotowanie, prowadzenie i ocenę jej skutków.

W obszarze zawiązywania współpracy trudno pokusić się o jeden standard działania – wiele zależy od warunków wyjściowych w danej gminie.

Model współpracy instytucji zatrudnienia socjalnego z innymi podmiotami realizującymi usługi społeczne wskazuje na trzy formuły tworzenia partnerstw zorientowanych na realizację usług społecznych:

1. może się to odbywać w **oparciu o już istniejące kontakty w sieci dwustronnej**. Korzyścią tego rozwiązania będzie pogłębienie zaufania między partnerami, potwierdzenie i wzmocnienie istniejących relacji, jak również ich usystematyzowanie poprzez przypisanie zadań oraz zakresu odpowiedzialności.
2. **bazowanie na istniejącym już porozumieniu**. Korzyścią takiego rozwiązania jest sprawne procedowanie, jako że partnerzy znają się z wcześniejszych działań. Być może też część spośród istotnych dla realizacji usług społecznych kwestii została między nimi ustalona już wcześniej. Można zatem odwołać się do stosowanych podobnych procedur czy wzorów dokumentów wykorzystywanych przy wcześniejszych projektach. Ryzykiem jest tutaj możliwość pominięcia cennych partnerów.
3. **budowanie sieci od początku, z nowymi partnerami**. Z jednej strony daje to nowe możliwości, z drugiej zaś, może okazać się rozwiązaniem czasochłonnym ze względu na konieczność rozpatrywania projektu porozumienia pod względem prawnym.

Cechy dobrego partnerstwa obejmują:

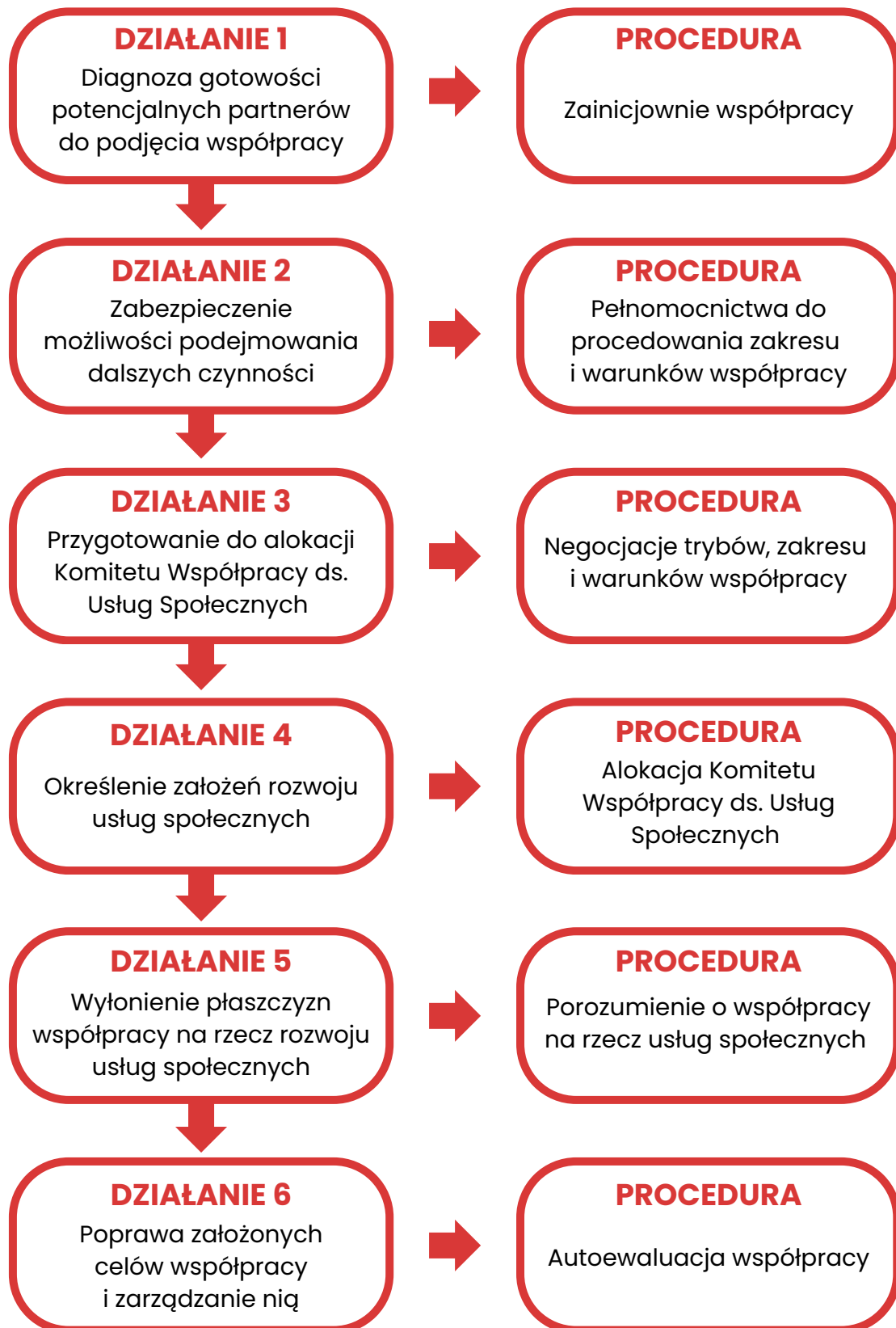
Skuteczność

- dobra logistyka,
- rozwój umiejętności,
- budowanie zespołu,
- elastyczność,
- realne wskaźniki do osiągnięcia,
- monitoring, ewaluacja,
- przewidywanie ryzyk i zagrożeń

Trwałość

- jasno określone cele i zaangażowanie na rzecz wspólnej strategii,
- plan działania,
- procedury zorientowane na rezultaty,
- relacje,
- lokowanie środków,
- jasne struktury decyzyjne,
- dobór umiejętności i wiedzy fachowej,
- możliwość wnoszenia indywidualnego wkładu na wszystkich szczeblach,
- dobra komunikacja,
- korzyści dla wszystkich partnerów,
- konsekwentny i stanowczy lider

KROK 2: Zainicjowanie i sformalizowanie współpracy lokalnych podmiotów na rzecz realizacji usług społecznych w społeczności lokalnej

na podstawie: M. Grewiński, Usługi społeczne we współczesnej polityce społecznej – przegląd problemów i wizja przyszłości, 2020

5. PODZIAŁ ZADAŃ

Zadania samorządu i jego jednostek organizacyjnych oraz partnerów w realizacji usług społecznych można podzielić według prostego schematu:

Zleceniodawcy usług (np. CUS)	Wykonawcy usług – Partnerzy
• Przyznawanie usług • Raportowanie i rozliczanie usług społecznych • Kontrola, monitoring i nadzór nad świadczonymi usługami • Przyjmowanie skarg od mieszkańców dot. usług społecznych • Prowadzenie systemu wsparcia dla wszystkich usługodawców (narzędzia, szkolenia) • Koordynowanie na bieżąco usług społecznych • Promowanie wolontariatu i grup samopomocowych	• Dostarczanie usług • Stałe monitorowanie usług i dostarczanie raportów kwartalnych z danego obszaru usług • Niezwłoczne informowanie o problemach wynikających ze świadczenia usług • Wyjaśnianie powstałej nieprawidłowości i skorygowanie świadczonej usługi • Udział w lokalnym systemie usług społecznych i dbanie o jakość • Bieżąca współpraca przedstawicieli partnerów z zespołem ds. usług społecznych • Promowanie wolontariatu i grup samopomocowych

Tu za: <https://publicystyka.ngo.pl/uslugi-spoeczne-to-nasza-przyszlosc-trzy-perspektywy-czyli-co-mieszkancom-organizacjom-spoecznym-i-instytucjom-pomocowym-daje-cus>

Skuteczne wdrożenie współpracy partnerskiej wymaga kooperacji wielu podmiotów i instytucji. Z kim zatem tworzyć partnerstwo? To zależy od charakteru zadania, jaki chcemy partnerowi powierzyć.

Podmioty składające się na potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych prowadzą działalność na terenie gminy. Tworzą cztery ogólne kategorie. Są to:

- jednostki organizacyjne gminy,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego,
- osoby fizyczne i prawne, wykonujące usługi z zakresu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o CUS.

Analizując potencjalne ryzyka i korzyści związane ze współpracą w ramach proponowanego modelu, warto rozważyć wprowadzenie standaryzacji usług w sześciu kluczowych kategoriach. Należy jednak zaznaczyć, że każdorazowe określenie standardów powinno uwzględniać specyfikę usług społecznych, w ramach których będą one stosowane, oraz kontekst potrzeb, na które dana usługa ma odpowiadać.

Proponowany podział standardów obejmuje takie obszary jak:

Infrastruktura

minimalne lub specyficznym określone wymagania dotyczące pomieszczeń czy budynków, w których świadczone są usługi

Personel

kompetencje i kwalifikacje personelu, zakładany poziom etyczny

Jakość usług

merytoryczny poziom działań, dbałość o potrzeby odbiorcy i umieszczenie tych potrzeb w centrum standaryzacji usługi

Warunki świadczenia usług

warunki spełniane przez usługodawcę, aby potrzebę można było uznać za zaspokojoną np. czas od zgłoszenia do świadczenia usługi, pory dnia lub dni tygodnia, w których można skorzystać z usług

Dostępność usług

na jakich zasadach i w oparciu o jakie kryteria będzie dostępna usługa (powszechnie, bezpłatnie, czy po spełnieniu określonych kryteriów i przy częściowej odpłatności

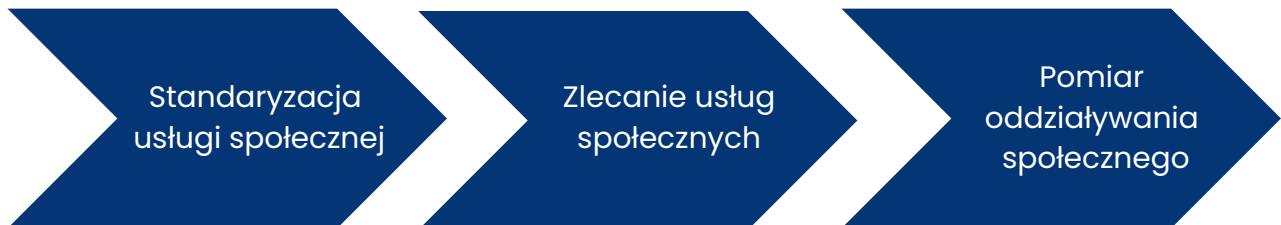
Zarządzanie

forma organizacyjna, potencjał i doświadczenie podmiotu, który odpowiada za realizację usługi. W tej kategorii mieszczą się również standardy etyczne dotyczące organizacji np. kwestie zatrudnieniowe, przestrzegania demokratycznego zarządzania

Tu za: 5 R. Szarfenberg (red.), Krajowy Raport Badawczy. Pomoc i integracja społeczna wobec wybranych grup – diagnoza standaryzacji usług i modeli instytucji, 2011, s. 52–54

6. Wykonanie zleceń w określonych usługach społecznych

Podmioty, które podejmują się realizacji zleceń obejmujących usługi społeczne, warto objąć wsparciem. Proponowane są tu trzy działania: standaryzację, sposoby zlecania usług społecznych i badanie oddziaływania społecznego usługi.

Jak mierzyć wartość usługi społecznej? Nowoczesna usługa rynkowa zorientowana na klienta może być mierzona według poniższych czynników, uszeregowanych według wartości:

Rzetelność

zdolność do wykonania obiecaniej usługi dokładnie i w sposób godny zaufania

Tempo reakcji

chęć pomocy klientowi i szybkiej realizacji usługi

Pewność

wiedza i uprzejmość pracowników oraz ich umiejętności budzenia u klienta zaufania do wykonawcy i wiary, że dobrze wykona usługę

Empatia

troska, zindywidualizowana uwaga poświęcana klientowi

Materialne warunki świadczenia usług

wygląd miejsca świadczenia usługi, sprzętu, personelu i materiałów informacyjnych

7. Korzyści z kontraktowania usług społecznych

Idea kontraktowania usług prócz zalet posiada także pewne ograniczenia. Wybrane ryzyka z niej wynikające skonstrastowano w poniższej tabeli z korzyściami.

Korzyści	Zagrożenia
Lepsze i szybsze reagowanie na potrzeby klientów; więcej innowacyjności i efektywności; większe zróżnicowanie oferty i dostępnych profesjonalistów	Ryzyko zastąpienia jednego monopolu drugim - kontraktowanie nie dostarcza spodziewanych korzyści w sytuacji braku konkurencyjnego rynku wykonawców danej usługi
Mobilizacja, zwiększenie ambicji pracowników sektora publicznego	Ograniczone możliwości kontrolowania realizacji kontraktu
Wykonywanie zadań publicznych przez podmioty niepubliczne jako realizacja zasady pomocniczości	Dodatkowe koszty ponoszone w trakcie przetargów, doradztwa w zakresie sporządzania warunków zamówień, niezrealizowanych kontraktów
Niższe zatrudnienie kadry własnej do wykonywania usług	Koszty przygotowania i wyszkolenia własnej kadry zarówno do bieżącego monitorowania wykonywania kontraktu, przyjmowania raportów i rozliczania wykonawców, obsługi skarg obywateli w sprawie jakości świadczonych na ich rzecz usług
Kontraktowanie usług publicznych na rzecz organizacji pozarządowych opiera się na wspólnie podzielanych celach	Skomplikowane i opóźnione reagowanie na problemy
Powierzenie określonych zadań lokalnym organizacjom pozwala administracji skorzystać z pogłębionej wiedzy na temat problemów danej społeczności, jaką posiadają lokalni działacze skupieni w tych organizacjach	uzależnienie NGO od administracji i władzy politycznej, podważenie misji, utrata niekomercyjnego profilu działania, dehumanizacja/komercjalizacja organizacji pozarządowych.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie „Outsourcing usług publicznych”, w:
<http://www.zlecaniezadan.pl/Content/biblioteka/inne/1.%20Outsourcing%20us%C5%82ug%20publicznych.pdf> [Dostęp w dn.29.06.2022].

8. Rola NGO w tworzeniu CUS

Organizacje pozarządowe są jedną z ważniejszych instytucji w systemie usług społecznych. Jaką rolę i jakie zadania powinny mieć w CUS-ach?

Specyfika i charakter pracy organizacji pozarządowych czynią z nich doskonałego pośrednika między instytucjami wchodzącymi w skład CUS-u a usługobiorcami. Organizacje mają większą elastyczność w działaniu, cieszą się zwykle większym niż instytucje zaufaniem w społeczności lokalnej i cechuje je umiejętność współpracy z przedstawicielami każdego sektora.

Rola organizacji pozarządowych w kształtowaniu lokalnego rynku usług społecznych może być wieloraka – co widać w rozdz. 5 dotyczącym podziału zadań. NGOsy warto wziąć pod uwagę jednak znacznie wcześniej:

Na **etapie diagnozy potencjału** w gminach pod kątem tworzenia CUS organizacje pozarządowe mogą odpowiadać za:

- Opracowanie Diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych
- Opracowanie na podstawie diagnozy Planu rozwoju usług społecznych w gminie

Na **etapie podziału zadań** organizacje pozarządowe mogą odpowiadać za:

- Dostarczanie usług
- Niezwłoczne informowanie o problemach wynikających ze świadczenia usług
- Wyjaśnianie powstałej nieprawidłowości i skorygowanie świadczonej usługi
- Udział w lokalnym systemie usług społecznych i dbanie o jakość
- Bieżąca współpraca przedstawicieli partnerów z zespołem ds. usług społecznych
- Promowanie wolontariatu i grup samopomocowych
- Opracowanie standardów jakości usług społecznych określonych w programie usług społecznych

Na **każdym etapie** organizacje pozarządowe mogą odpowiadać za:

- Stałe monitorowanie usług i dostarczanie raportów kwartalnych z danego obszaru usług oraz prowadzenie działań na rzecz rozwoju i koordynacji usług społecznych

Wszystko zależy od tego, na jak szeroką współpracę z organizacjami pozarządowymi otwarta jest gmina i jaki jest potencjał samych organizacji w gminie.

A jeśli potencjał lokalnych NGO do współpracy w tworzeniu CUS jest niewystarczający?

Wydaje się, że centrum usług społecznych jest naturalnym środowiskiem dla rozwoju NGO, współdziałania z nimi czy wręcz stymulacji do ich powstawania. Jeśli potencjał organizacji pozarządowych w gminie nie jest wystarczający, albo samych organizacji w ogóle brak, istnieje kilka rozwiązań tego problemu.

Ustawa o CUS określa, że w ramach współpracy międzysektorowej partnerami dla CUS będą podmioty wymienione w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a zatem stowarzyszenia, fundacje, jednostki kościelne i wyznaniowe, spółdzielnie socjalne. Do kategorii partnerów CUS zalicza się jednak także osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wśród partnerów CUS świadczących usługi społeczne wyróżniamy zatem:

1. organizacje pozarządowe (i inne podmioty sektora pozarządowego),
2. przedsiębiorstwa społeczne (i inne podmioty ekonomii społecznej)
3. przedsiębiorstwa (podmioty gospodarcze).

Możliwe jest też w przypadku gmin wiejskich (oraz zbliżonych do nich potencjałem gmin wiejsko-miejskich) tworzeniem CUS w drodze porozumienia kilku podobnych gmin. Wówczas łączy się też potencjały NGO-sów. Jest tu jednak kilka ryzyk dodatkowych. Pojawia się także dodatkowe zadanie zapewnienia dojazdu mieszkańców do CUS.

Kiedy występuje niedobór lokalnych usługodawców – potencjalnych partnerów CUS można szukać w gminie obok. Utworzenie ponadgminnego CUS może przynieść szereg korzyści dodatkowych:

- umożliwi tworzenie lokalnego systemu usługowego integrującego usługodawców z szerszego obszaru niż teren jednej gminy,
- w dłuższej perspektywie czasowej z pewnością będzie służyć rozwojowi infrastruktury usługowej,
- może być stymulatorem do powstania i rozwoju różnych typów podmiotów ekonomii społecznej, które mogą świadczyć usługi społeczne,
- mogą przyczynić się do powstania lub wskrzesić potencjał spółdzielni socjalnych (zakładanych przez osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, czy organizacje pozarządowe), które w większym stopniu mogą wykorzystać swój potencjał w obszarze działalności usługowej,
- mogą wprost stymulować rozwój 3. sektora zainteresowanego współpracą w ramach CUS na terenie gmin.

9. Katalog usług społecznych wraz z wymogami, kompetencjami, umiejętnościami i kwalifikacjami

Usługa	Charakterystyka	Oczekiwane kompetencje i umiejętności	Wymagane kwalifikacje
Pomoc osobista	Jest to rodzaj usługi wspierającej niezależne życie osób z niepełnosprawnościami (dorosłych, seniorów, dzieci), umożliwiającą im decydowanie o ocenie własnych potrzeb oraz wyborze odpowiedniej usługi, przy wykorzystaniu własnych środków finansowych (np. świadczeń pieniężnych z systemu pomocy społecznej). Beneficjent ma możliwość samodzielnego zakupu tej usługi od instytucji lub podmiotów ekonomii społecznej. Usługa ta stanowi formę wsparcia niezależnego, odmienną od tradycyjnych usług, takich jak pomoc domowa czy opieka domowa. Zakup usługi „pomocy osobistej” odbywa się bezpośrednio na rynku lub za pośrednictwem PES, które dysponują odpowiednio wykwalifikowaną kadrą. Osoba świadcząca usługę „pomocy osobistej” pełni szczególną rolę – wspiera beneficjenta w wyborze odpowiedniego świadczeniodawcy, a w niektórych sytuacjach sama realizuje określone działania. Nie jest to jednak typowa rola przedstawiciela prawnego, lecz funkcja oparta na wspieraniu autonomii i potrzeb beneficjenta.	• planuje działania opiekuńcze, rozpoznaje potrzeby osoby podopiecznej, • rozpoznaje sytuację społeczną, materialną i zdrowotną osoby podopiecznej, • wykazuje odporność na stres, • posiada umiejętności organizacji czasu, • posiada umiejętność szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych, • umiejętność zaakceptowania zarówno kultury, jak i mentalności podopiecznego, • umiejętność radzenia sobie w sytuacjach związanych z cierpieniem i śmiercią, • w zależności od odbiorcy – informacje dotyczące określonej fazy życia, chorób etc., • w zależności od programów szkoleń specjalistycznych (patrz – wymogi kwalifikacyjne) • posiada takie cechy jak: • cierpliwość, • opanowanie, • empatia, • kultura	Asystent osobisty (concierge) Kod zawodu: 516902 Asystent osoby niepełnosprawnej Kod zawodu: 341201 Opiekun medyczny Kod zawodu: 532102 Opiekun osoby starszej Kod zawodu: 341202 Opiekunka domowa Kod zawodu: 532201 Opiekunka dziecięca domowa (niania) Kod zawodu 531104 Opiekunka środowiskowa Kod zawodu: 341204 Organizator usług domowych Kod zawodu: 515202

Usługa	Charakterystyka	Oczekiwane kompetencje i umiejętności	Wymagane kwalifikacje
Usługa profesjonalnego reprezentowania interesów	To rodzaj usługi świadczonej indywidualnie określonym osobom, wykonywana przez przeszkoloną osobę (będącą np. pracownikiem PES), której główną rolą jest doradzanie i pomaganie w podejmowaniu decyzji lub korzystania z przysługujących uprawnień, uczestniczenie w negocjacjach z innymi instytucjami.	• potrafi występować z wnioskami o zmiany prawne, organizacyjne, finansowe i inne, które usprawniałyby funkcjonalnie osoby, grupy podopiecznych, • zna zasady doradztwa i przekazywania informacji, • potrafi występować do organów publicznych w imieniu osób, którymi się zajmuje, • umie reprezentować osoby, którymi się zajmuje, przedstawiać ich interesy i potrzeby różnym instytucjom i organizacjom	Brak formalnych wymogów kwalifikacyjnych
Interwencja kryzysowa i usługi w nagłych przypadkach	To specyficzny rodzaj usług, kierowany najczęściej do grup osób lub rodzin doświadczających kryzysu psychicznego oraz do dzieci narażonych na zaniedbania i złe traktowanie poprzez zapewnienie opieki zastępczej. Usługa polega m.in. na: (1) przebywaniu w pierwszych dniach kryzysu w domu beneficjenta, usługi dla nawiązania ścisłej nacechowanej zaufaniem relacji i kontrolując podawanie np. leków, (2) sukcesywnym włączaniu w codzienne obowiązki wraz z dojściem do sytuacji powrotu do ról domowych, zawodowych, etc., (3) stopniowym ograniczaniu swojej obecności w otoczeniu beneficjenta. Wykonywanie tej usługi wymaga specjalistycznego przygotowania realizatora.	• potrafi prowadzić interwencję kryzysową zgodnie z zaleceniem ustawodawcy, • umie prowadzić dokumentację klientów, • potrafi współpracować z Sądem, Policją, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Powiecie etc. i innymi organizacjami pomocowymi w ramach prowadzonej interwencji kryzysowej Pożądane cechy • komunikatywność, • otwartość, • gotowość na zmiany, • odporność na zmiany	Wykształcenie wyższe: Pedagog, psycholog, socjolog, interdyscyplinarność kierunków. Dodatkowe kursy i uprawnienia: Studia podyplomowe z obszaru interwencji kryzysowej oraz wszystkie zagadnienia z obszaru psychologii i pedagogiki

Usługa	Charakterystyka	Oczekiwane kompetencje i umiejętności	Wymagane kwalifikacje
Usługa krótkich urlopów, tzw. usługa wytchnieniowa	To rodzaj usługi stosowany wobec niepełnosprawnych dzieci lub osób dorosłych czy starszych, polegająca na odciążeniu ich opiekunów od codziennych powinności. Usługa może być świadczona przez kilka godzin, kilka dni oraz w miejscu pobytu beneficjenta lub w miejscu pobytu osoby wypełniającej rolę „zastępczego” opiekuna. Ten rodzaj usług wymaga nie tylko specjalistycznego przygotowania zawodowego, ale także zagwarantowania bezpieczeństwa instytucjonalnego.	Pożądane cechy: • odporność na stres, • umiejętności organizacji czasu, • umiejętność szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych, • cierpliwość, • opanowanie, • empatia, • kultura osobista, • umiejętność zaakceptowania zarówno kultury, jak i mentalności podopiecznego, • umiejętność radzenia sobie w sytuacjach związanych z cierpieniem i śmiercią, • w zależności odbiorcy, informacje dotyczące określonej fazy życia, chorób etc. • w zależności od programów szkoleń specjalistycznych (patrz – wymogi kwalifikacyjne)	Asystent osoby niepełnosprawnej Kod zawodu: 341201 Opiekun medyczny Kod zawodu: 532102 Opiekun osoby starszej Kod zawodu: 341202 Opiekunka domowa Kod zawodu: 532201 Opiekunka środowiskowa Kod zawodu: 341204
Usługa budowania relacji społecznych i interpersonalnych	To usługa kierowana do osób zależnych, seniorów oraz ich rodzin. Wykonawcą może być osoba rekomendowana przez znany PES (np. pracownik), a także zgłoszona do najbliższej jednostki policji jako osoba godna zaufania. Usługa ta pozwala na przezwyciężanie izolacji oraz prowadzi do ewentualnego większego zaangażowania się beneficjenta w życie społeczności i towarzyskie. Osoba wykonująca tę usługę musi być przeszkolona, szczególnie w odniesieniu do opieki nad dziećmi lub dorosłymi szczególnej troski.	Posiada: • zdolności organizacyjne, • empatię • umiejętność rozpoznawania potrzeb • optymizm i umiejętność zarażenia innych entuzjazmem, • pomysłowość	Brak

Usługa	Charakterystyka	Oczekiwane kompetencje i umiejętności	Wymagane kwalifikacje
Usługa pomocy domowej i opieki domowej	To rodzaj usługi o charakterze indywidualnym, polegającej na okresowych wizytach w miejscu pobytu beneficjenta oraz wykonywaniu czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego (np. zakupy, porządki, higiena, kąpiele, pranie, dopilnowywanie przyjmowania leków). Osoba wykonująca tę usługę powinna posiadać referencje.	Posiada umiejętność rozpoznawania potrzeb psychofizycznych osoby starszej oraz określenia ich regulacyjnej funkcji, • posiada znajomość procesów wynikających ze zmian rozwojowych zachodzących w różnych fazach życia człowieka, • rozpoznaje możliwości i ograniczenia człowieka starszego występujące w sferze somatycznej, psychicznej i społecznej, • ma wiedzę o przyczynach i skutkach (natychmiastowych i odroczonego) zaburzeń w psychospołecznym funkcjonowaniu osoby starszej, zna różne rodzaje niepełnosprawności sensorycznej, motorycznej, umysłowej i sprzężonej, • ma umiejętność identyfikacji ograniczeń i możliwości funkcjonowania osób starszych z różnego rodzaju niepełnosprawnościami Ma takie cechy jak: • odpowiedzialność, sumienność i uczciwość, • takt, • dyskrecja, • otwartość, • łatwość nawiązywania kontaktów umiejętność odnajdywania się w różnych sytuacjach. Ma wiedzę o różnych środowiskach opiekuńczych i wychowawczych	Organizator usług domowych Kod zawodu: 515202 Opiekunka domowa Kod zawodu: 532201

Usługa	Charakterystyka	Oczekiwane kompetencje i umiejętności	Wymagane kwalifikacje
Usługa dla małych dzieci	To usługi prowadzone w formie zinstytucjonalizowanej np. kluby malucha, bawialnie, opieka nad dziećmi 0-3 lata w miejscu zamieszkania, świetlice dla dzieci w wieku 6-12 lat, świetlice socjoterapeutyczne, place i sale zabaw, salony rodzinne.	Posiada umiejętności • łatwego nawiązywania kontaktów, • aktywnego słuchania, • budowania poczucia własnej wartości u podopiecznych, • prowadzenia dialogu • planowania i organizowania pracy, konstruowania zajęć; • precyzowania celów, jakie stawia dzieciom; • organizowania i realizowania zajęć zgodnie z założeniami; • zna podstawy prawne związane z odpowiedzialnością za powierzone pod jego opiekę dzieci • zna zasady nawiązywania i kontynuowania współpracy ze specjalistami działającymi na rzecz jego podopiecznych. • zna zasady współpracy z rodzicami • zna zasady bezpieczeństwa obowiązujące na terenie placówki i poza nią. • potrafi w praktyce zastosować się do zasad prawnych związanych z bezpieczeństwem dzieci powierzonych po jego opiekę. • potrafi zaplanować i zrealizować spotkanie zbiorowe i indywidualne z rodzicami. • potrafi zorganizować i przeprowadzić zajęcia z dziećmi zgodnie z poszanowaniem zasad bezpieczeństwa. • potrafi włączyć do swojej pracy wychowawczo-dydaktycznej zalecenia przekazane przez specjalistów zajmujących się dzieckiem. • potrafi rzetelnie współpracować z rodzicami swoich podopiecznych oraz specjalistami współpracującymi z placówką. • zna zasady stosowania form i metod zachęcających uczniów do aktywnego uczenia się; • wykorzystania odpowiednich pomocy dydaktycznych, w tym nowoczesnych • potrafi prowadzić działania o charakterze profilaktycznym.	Opiekunka domowa Kod zawodu: 532201 Opiekunka dziecięca domowa (niania) Kod zawodu: 531104 Animator rekreacji i organizacji czasu wolnego Kod zawodu: 342311

Usługa	Charakterystyka	Oczekiwane kompetencje i umiejętności	Wymagane kwalifikacje
Usługa żłobkowa i przedszkolna	To rodzaj usług prowadzonych przez podmioty zatrudniające wyszkolone osoby, posiadające ukończone kursy etc. PES prowadzące taką usługę muszą posiadać zaakceptowane przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej programy szkoleniowe w wymiarze: (a) dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym – 280 godzin, (b) dla dziennego opiekuna – 160 godzin, (c) szkolenia uzupełniającego dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym – 80 godzin, (d) szkolenia uzupełniającego dla dziennego opiekuna – 40 godzin.	• komunikatywność, • opiekuńczość, • empatia, • cierpliwość, • zna podstawowe zasady opieki nad dzieckiem, • zna zasady higieny, • zna etapy życia we wczesnym dzieciństwie, • zna zasady nawiązywania i kontynuowania współpracy ze specjalistami działającymi na rzecz jego podopiecznych, • zna zasady współpracy z rodzicami, • zna zasady bezpieczeństwa obowiązujące na terenie placówki i poza nią, • potrafi w praktyce zastosować się do zasad prawnych związanych z bezpieczeństwem dzieci powierzonych po jego opiekę, • potrafi zaplanować i zrealizować spotkanie zbiorowe i indywidualne z rodzicami, • potrafi zorganizować i przeprowadzić zajęcia z dziećmi zgodnie z poszanowaniem zasad bezpieczeństwa, • potrafi włączyć do swojej pracy wychowawczo-dydaktycznej zalecenia przekazane przez specjalistów zajmujących się dzieckiem, • potrafi rzetelnie współpracować z rodzicami swoich podopiecznych oraz specjalistami współpracującymi z placówką, • zna zasady stosowania form i metod zachęcających uczniów do aktywnego uczenia się, • wykorzystuje odpowiednie pomoce dydaktyczne, w tym nowoczesne, • ma uszczegółowioną wiedzę na temat rozwoju biologicznego, fizycznego, poznawczego, społecznego dziecka, • zna podstawowe teorie rozwoju dziecka, w tym modele poznawczo-rozwojowe, teorie uczenia się, • jest świadomy problemów etycznych,	Opiekun w żłobku – kwalifikacje: o stanowisko opiekuna w żłobku zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 – ubiegać się może osoba posiadająca potwierdzone stosownym dokumentem kwalifikacje: a) pielęgniarki/położnej, b) opiekunki dziecięcej, c) nauczyciela wychowania przedszkolnego, d) nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej, e) pedagoga opiekuńczo-wychowawczego, f) pedagoga społeczno-wychowawczego, g) pedagoga wczesnej edukacji, h) terapeuty pedagogicznego, nauczyciela z kwalifikacjami z terapią pedagogiczną. lub i) ukończyła studia wyższe lub studia podyplomowe na kierunku, lub specjalności: wczesne wspomaganie rozwoju, studia wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach, studia edukacja prorozwojowa, studia pedagogika małego dziecka, wychowania przedszkolnego, studia psychologia dziecięca, studia psychologia wspierania rozwoju i kształcenia, psychologia wychowawcza.

Usługa	charakterystyka	oczekiwane kompetencje i umiejętności	wymagane kwalifikacje
Usługa żłobkowa i przedszkolna		• potrafi dokonać obserwacji i interpretacji rozwoju poznawczego, biologicznego, emocjonalnego, społecznego dziecka, • potrafi formułować i analizować problemy badawcze, dobierać metody i narzędzia do badań nad wczesnym dzieciństwem	lub odbyła nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia, jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz posiada co najmniej wykształcenie: wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem, i odbyła 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności lub średnie lub średnie branżowe, oraz: co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3 lub przed zatrudnieniem jako opiekun w żłobku, lub w klubie dziecięcym odbyła 280-godzinne szkolenie, z czego co najmniej 80 godzin w formie zajęć praktycznych, polegających na sprawowaniu opieki nad dzieckiem pod kierunkiem opiekuna, o którym mowa w ust. 1. szkolenie winno obejmować następujące bloki tematyczne: psychologiczne podstawy rozwoju jednostki (20 godzin), rozwój dziecka w okresie wczesnego dzieciństwa (25 godzin), stymulowanie wszechstronnego rozwoju dziecka (120 godzin), kompetencje opiekuna dziecka (w tym: odpowiedzialność prawna opiekuna, podstawy medycyny ratunkowej, umiejętność radzenia sobie ze stresem, emisja głosu – 35 godzin) praktyki zawodowe (80 godzin).

Usługa	charakterystyka	oczekiwane kompetencje i umiejętności	wymagane kwalifikacje
Usługi opiekuńcze – niektóre rodzaje	To usługi wymagające specjalistycznego przygotowania zawodowego, obejmujące m.in.: usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne, pomoc opiekunek, usługi opiekuńcze w godzinach popołudniowych i w weekendy, monitorowanie stanu zdrowia pacjentów, zajęcia terapeutyczne, dydaktyczne, edukacyjne, domowa opieka pielęgniarstwa oraz całodobowa asysta i pomoc osobom chorym i ich rodzinom. Usługi te wymagają specjalistycznego przygotowania zawodowego.	• wykazuje życzliwy stosunek do swoich podopiecznych i wykazuje się umiejętnością chronienia ich zdrowia i bezpieczeństwa, • zna podstawowe terminy z zakresu opieki, pomocy, wsparcia społecznego. • ma wiedzę o systemie pomocy indywidualnej, grupowej, środowiskowej i potrafi je krytycznie analizować, • zna podstawowe instytucje opieki i wsparcia; potrafi opisać specyfikę ich działania, • zna nowe podejścia do opieki i kierunki rozwoju różnorodnych form opieki, • potrafi krytycznie ustosunkować się do zalet i wad działań opiekuńczych i różnorodnych inicjatyw z zakresu pomocy i wsparcia społecznego, • potrafi zaplanować różne działania opiekuńcze adekwatnie do sytuacji indywidualnej i społecznej, • wykazuje wrażliwość i gotowość działania na rzecz osób wymagających opieki, pomocy i szczególnej troski.	Opiekun medyczny Kod zawodu: 532102 Opiekun osoby starszej Kod zawodu: 341202 Opiekunka domowa Kod zawodu: 532201 Opiekunka dziecięca domowa (niania) Kod zawodu 531104 Opiekunka środowiskowa Kod zawodu: 341204
Usługi rehabilitacyjne	To specjalistyczne usługi wykonywane przez przygotowany personel, posiadający odpowiednie kwalifikacje. Paleta tych usług jest szeroka, a wśród nich wymienia się m.in.: usługi z zakresu refleksologii, zajęcia ruchowe, masaże lecznicze, kursy tańca, aerobik, gimnastykę korekcyjną, spacer (nordic-walking) z instruktorem, zabiegi dotleniające organizm, kinezyterapię,	• posiada wiedzę o zdrowiu, zagrożeniu zdrowia, a także skali problemów niepełnosprawności w ujęciu demograficznym i epidemiologicznym • zna podstawową terminologię i posiada wiedzę w zakresie branżowym/ danej specjalności, • zna wybrane zagadnienia z zakresu psychologii i psychoterapii w pracy z pacjentem, • potrafi ocenić charakter zaburzeń, • zna zasady budowania kontaktu terapeutycznego, • wyjaśnia aspekty funkcjonowania człowieka jako jednostki psychospołecznej, • posiada wiedzę na temat korzyści podejmowania działań profilaktycznych i leczniczych	Studia wyższe kierunkowe np.: Fizjoterapia – studia jednolite magisterskie Logopedia Neurologopedia

Usługa	charakterystyka	oczekiwane kompetencje i umiejętności	wymagane kwalifikacje
	integrację sensoryczną dla dzieci, wspomaganie rozwoju mowy. Usługi te oferowane są przez personel PES i wymagają specjalistycznego przygotowania zawodowego.	Zarówno dla jednostki jak i dla społeczeństwa • zna i rozumie zasady organizowania oraz prowadzenia postępowania fizjoterapeutycznego w zależności od rodzaju rehabilitacji (ambulatoryjnej bądź stacjonarnej)	
Usługi „towarzysza”	To specyficzny rodzaj usług, kierowany najczęściej do osób mających problemy ze zdrowiem psychicznym, ale niekoniecznie. Osoba wykonująca tę usługę musi nie tylko przejść odpowiednie szkolenie, ale także dysponować specyficznymi cechami osobowościowymi.	• ma wiedzę o podmiotach działalności zdrowotnej, pomocowej i kulturalnej, • umie gospodarować, udzielać pomocy w zakupach, • umie udzielić porady w drobnych sprawach w domu (organizacja opieki nad dziećmi i drobnych usług pomocy domowej: pomoc w robieniu zakupów, posiłków i w sprzątnięciu), • organizacja kameralnych imprez rodzinnych, pomoc w organizacji świąt (wystrój mieszkania, prezenty), organizacja personelu na przyjęcia (kelnerzy, barmani), pokazy barmańskie, • umawianie wizyt lekarskich, realizacja recept, • zapewnianie towarzystwa i opieki nad osobami starszymi i chorymi (pomoc w zajęciach codziennych, spacerach, wyjściach do lekarza), • organizacja wyjazdów weekendowych, urlopów itp., • udzielanie przydatnych informacji np. o ubezpieczeniach kosztów leczenia	Asystent osobisty (concierge) Kod zawodu: 516902 Asystent osoby niepełnosprawnej Kod zawodu: 341201
Usługa opieki pozaszkolnej i zajęć pozalekcyjnych	To różne usługi zaliczane do form opieki nad dziećmi przed i po lekcjach oraz podczas wakacji. Najczęściej prowadzone w formie instytucjonalnej.	• zna procedury i dobre praktyki w zakresie prowadzenia działalności organizującej czas wolny dzieci, młodzieży i dorosłych, • posiada poszerzoną wiedzę metodyczną w zakresie realizacji zajęć animacyjnych dotyczących zagospodarowania czasu wolnego, • potrafi wykorzystywać istniejące rozwiązania, koncepcje i metody do realizowania autorskich działań animacyjnych,	Animator czasu wolnego młodzieży (pracownik młodzieżowy) Kod zawodu: 235916

Usługa	charakterystyka	oczekiwane kompetencje i umiejętności	wymagane kwalifikacje
		• umiejętnie analizuje i ocenia stosowane metody i procedury w zakresie praktyk animacji społeczno-kulturowej w środowisku, • w porozumieniu z innymi uczestnikami procesu edukacyjno-wychowawczego i z uwzględnieniem ich sugestii – projektuje autorskie projekty zajęć pozalekcyjnych dla wybranych grup lub środowisk, • wykazuje postawę otwartą na nowe idee i rozwiązania w zakresie realizacji działań animacyjnych	
Usługi pomocy technicznej i serwisowania sprzętu	To usługi mające na celu ułatwienie funkcjonowania beneficjentom w codziennym życiu, poprawiające kontakt z otoczeniem, a także umożliwiające odpłatne lub nieodpłatne korzystanie z urządzeń technicznych (sprzęt rehabilitacyjny, wypożyczanie go) oraz serwisowanie i naprawę. Wykonywanie tych usług wymaga specjalistycznego przeszkolenia, szczególnie w odniesieniu do obsługi sprzętu, do zaznajomienia się z konstrukcjami technicznymi oraz prowadzeniem serwisu.	Regulacja szczegółowymi przepisami	Przykłady: Analitik sieci komputerowych Kod: 252301 Technik prac biurowych Kod: 411004 Technik urządzeń audiowizualnych Kod: 352121
Usługi przygotowywania i dowozu posiłków	To rodzaj usług stosowanych najczęściej do osób zależnych, w tym seniorów. Wymagają przygotowania zawodowego z zakresu gastronomii, zdrowego żywienia oraz obsługi urządzeń gastronomicznych i innych technicznych (np. pojazdów).	Regulacja szczegółowymi przepisami	Przykład: Technik technologii żywności Kod: 314403 Kierowca samochodu dostawczego Kod: 832202

Usługa	charakterystyka	oczekiwane kompetencje i umiejętności	wymagane kwalifikacje
Usługi remontowo-adaptacyjne	To usługi wymagające przygotowania specjalistycznego w niektórych zawodach budowlanych. Ich wykonywanie ma na celu przełamywanie barier technicznych, usprawnianie pomieszczeń i dostosowywanie ich do potrzeb określonych grup beneficjentów.	Regulacja szczegółowymi przepisami	Przykład: Tynkarz Kod: 712303 Brukarz Kod: 711205

Źródło: opracowanie J. Lizut na podstawie opisów usług społecznych w KPRES 2023.

10. Komentarze ekspertów

O autorkach:

Anna Bielawska-Jutrzenka: do 31.12.2024 Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Czersku; Przewodnicząca Rady Programowej Ogólnopolskiego Konwentu Centrów Usług Społecznych; wykładowca; szkoleniowiec. Obecnie zastępczyni dyrektora Departamentu Pomocy Społecznej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie

Ewa Zarębińska-Szczodra: ekspert, menedżer, mediator z ponad 20-letnim doświadczeniem w sektorze pomocy społecznej. Posiada udokumentowane sukcesy w zarządzaniu zespołami i wdrażaniu innowacyjnych programów pomocowych w jednostkach samorządowych, jak i edukacji. Absolwentka studiów podyplomowych z zarządzania jednostkami administracji publicznej, organizacji pomocy społecznej oraz animacji współpracy środowiskowej na Uniwersytecie Gdańskim. Dzięki zdobytej wiedzy i praktyce, skutecznie wspiera organizacje w tematyce zarządzania – organizacji pieczy zastępczej, wspierania osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień oraz wykluczeniem społecznym. Od 2020 roku dzieli się swoim doświadczeniem i wiedzą jako trenerka szkoleń.

Anna Łukowska: socjolożka, fizjoterapeutka, animatorka społeczna w Akumulatorze Społecznym, żeglarka, prezeska Stowarzyszenia na Rzecz Aktywizacji Społecznej Tosieda. Pracowała w projekcie Rewitalizacja Centrum Pucka jako broker edukacyjno-zawodowy, wcześniej – animatorka klubu samopomocowego i opiekunka wolontariatu w projekcie Aktywator I i II. Obecnie kierownik KLUBU SENIOR + z siedzibą w Juracie, wcześniej Klubu Senior + w Rumii i koordynatorka Klubu Senior + w Pucku. Absolwentka Szkoły dla Sieci Doradców Lokalnych Fimango prowadzonej przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Anna Bielawska-Jutrzenka

TworzyMY CUS!

11 stycznia 2025 roku Centrum Usług Społecznych w Czersku obchodziło swoje czwarte urodziny. Od tego czasu wiele się zmieniło. Ale... od początku.

Bardzo często dzieląc się tzw. „dobrymi praktykami” opowiadam naszą historię. Wspominam wówczas, iż doskonale pamiętam dzień (koniec sierpnia 2020 roku), kiedy moja ówczesna szefowa, Pani Bogumiła Ropińska – Wiceburmistrz Czerska zadzwoniła do mnie i z entuzjazmem ogłosiła: „tworzymy CUS!”. Należy zaznaczyć, iż było to już po ogłoszeniu wyników ogólnopolskiego konkursu na tworzenie tego typu placówek, zresztą do niego nie przystępowaliśmy. Wracając do historii: był to ostatni tydzień sierpnia, a już 22 września 2020 roku Rada Miejska w Czersku niemal jednogłośnie (z jednym głosem wstrzymującym) podjęła uchwałę o przekształceniu ówczesnego Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych w Czersku. Pamiętam, iż ciężko było znaleźć jakiegokolwiek publikacje na ten temat, a same CUS-y dopiero powstawały, zatem nie było też wzorcowych placówek, z których doświadczeń moglibyśmy czerpać. Usłyszałam wówczas o Resku w województwie zachodniopomorskim, gdzie taka placówka już istniała i jeden z pierwszych telefonów, które wykonałam, był kierowany właśnie do Reska. Na decyzję Wojewody czekaliśmy do listopada, niemniej, ten czas wykorzystaliśmy na przygotowywanie się do zmian. W momencie pojawienia się myśli o stworzeniu CUS-u, skontaktowaliśmy się z Pomorskim Urzędem Wojewódzkim w Gdańsku, gdzie usłyszeliśmy, że w województwie pomorskim nie ma jeszcze tego typu placówek. Ta informacja absolutnie nas jednak nie zniechęciła, wręcz odwrotnie – dodała nam skrzydeł, bo przecież fajnie być pierwszym!

Co do zasady, Centra usług społecznych to nowe jednostki organizacyjne gminy i nowe instytucje lokalnej polityki społecznej, które mają służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Docelowo też, CUS-y mają stanowić miejsca, w których nastąpi pełna koordynacja usług społecznych w jednym miejscu, z myślą o wszystkich mieszkańcach danej gminy. Centra usług społecznych będą także źródłem kompletnych informacji o usługach społecznych. Upraszczając, CUS ma być miejscem, w którym każdy mieszkaniec, bez względu na dochód i sytuację społeczną, otrzyma wsparcie przygotowane dla niego. Realizacja takich usług powinna odbywać się przy ścisłej współpracy lokalnych usługodawców, jakimi są prywatni przedsiębiorcy, placówki administracyjne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej itp.

Do tej pory, czerski MGOPS – jak większość ośrodków pomocy społecznej, kojarzony był przede wszystkim z miejscem, gdzie można uzyskać wsparcie – najczęściej w formie finansowej. Jeszcze kilka lat temu, zanim wprowadzono w życie świadczenie wychowawcze, zwane też „500+”, z pomocy finansowej naszego Ośrodka korzystało nawet do 2000 osób.

Wspomniane wcześniej świadczenie (choć nie wliczane do dochodu), dzięki pracy socjalnej pracowników, postrzegane jest przez rodziny jako swego rodzaju zasób, który w znacznej mierze pozwala zaspokoić potrzeby mieszkańców. Od wielu lat wdramy w Czersku szereg autorskich projektów socjalnych, programów, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem. Pandemia – choć nieco przystopowała nasze działania – to nie podcięła nam skrzydeł, bowiem decyzja o powstaniu CUS-u zapadła właśnie w tym strategicznym momencie.

Zakładaliśmy i takie też było nasze życzenie, aby CUS był miejscem, do którego przyjść może KAŻDY mieszkaniec; by nie stygmatyzowano osób korzystających z pomocy ośrodka, by nie przyczepiano łatki: „ubogi”, „uzależniony”. Co do zasady, w Centrum można wdrażać i realizować lokalne, autorskie projekty służące WSZYSTKIM mieszkańcom.

Aby takowe założenia zrealizować, potrzeba było trochę czasu – przede wszystkim przeszkoleń pracowników (które – jak wiemy – organizują lokalne ROPS-y). Przygotowywaliśmy się też skrupulatnie do opracowania Diagnozy potrzeb i potencjału, przyglądaliśmy się też nieśmiało innym tego typu placówkom i na bieżąco wymienialiśmy się doświadczeniami. Choć był to czas około pandemiczny i wszystkim nam przyświecało hasło #zostań w domu, stąd też ciężko było zaprosić do współpracy inne podmioty, przedsiębiorców, czy samych mieszkańców. Niemniej, nie spoczywaliśmy na laurach. Prowadziliśmy własne badania, występowaliśmy z ankietami, zapytaniami do lokalnej społeczności o usługi, których ich zdaniem brakuje w gminie, bądź realizowane są w niewystarczającym zakresie. Naszym marzeniem było więc stworzyć miejsce, w którym każdy znajdzie „szytą na miarę” pomoc – niekoniecznie finansową. Dziś mogę powiedzieć: **melduję wykonanie zadania.**

W tym miejscu warto podkreślić ogromną rolę całego niezastąpionego zespołu Centrum Usług Społecznych w Czersku. Należy bowiem zaznaczyć, iż zmiana zaczyna się od naszych przekonań, mentalności, a za każdym sukcesem stoi człowiek. W mojej pracy i w życiu codziennym najbardziej cenię sobie bowiem „team-work”. Jeździliśmy wspólnie na konferencje, szkolenia, warsztaty. Spędziliśmy wiele godzin nad wdrażaniem nowych usług, realizacją tzw. działań wspierających. Miałam ogromne wsparcie w zespole, ale też w moich Szefach. Ufaliśmy sobie, znaliśmy doskonale potrzeby naszych mieszkańców, na bieżąco badaliśmy lokalny rynek stąd zapewne odnieśliśmy sukces.

Zdaję sobie sprawę, iż brzmi to nieskromnie, ale myślę, że nadszedł czas, by chwalić się tym, co wspólnie zrobiliśmy, a mówiąc „wspólnie” mam też na myśli wszystkich, również a może przede wszystkim mieszkańców.

Tworząc CUS przyjęliśmy w swe struktury trzy jednostki: Dzienny Dom „Senior+” w Czersku (dotychczas jednostka suwerenna); Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zmienił swą nazwę na bardziej „przyjazną” i stał się Ośrodkiem Profilaktyki Rodzinnej oraz zupełnie nowy podmiot: Centrum „Reaktywacja” skupiający w swych zasobach Placówkę Wsparcia Dziennego oraz Punkt Opieki Diennej.

Wspominając dzisiaj tamten czas, myślę, iż samo wdrażanie tej nowej jakości polityki społecznej nie było skomplikowane; najwięcej trudności sprawiło chyba określenie na nowo struktury organizacyjnej i rozpisanie zakresów obowiązków poszczególnym pracownikom. Umówmy się przecież, że największe zmiany przy przekształceniu OPS-ów w CUS-y dotyczą właśnie sektora pomocy społecznej. Ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych określa wprost jakie sekcje/działy/stanowiska należy powołać oraz jakie uprawnienia owi pracownicy powinni posiadać. Z całą stanowczością mogę jednak stwierdzić, że moi współpracownicy od samego początku wykazywali się sporym zapałem do pracy, prześcigali się w pomysłach, angażowali w projekty. Od 4 stycznia 2021 roku (bo to był pierwszy dzień roboczy nowej placówki) działały już wszystkie telefony, nowa strona internetowa, na budynku zawisła właściwa tablica informacyjna, a wchłonięta placówka (Dzienny Dom „Senior+”) jak też pozostałe doczekały się nowych kierowników.

Zapytaj Państwo skąd w ogóle decyzja o przekształceniu jednostki? Odpowiedź jest prosta: bo ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych daje nam znacznie więcej możliwości, otwiera furtkę do realizacji działań z zakresu promocji i ochrony zdrowia, oświaty, edukacji czy kultury. I nie chodzi tutaj o zabieranie bądź wchodzenie innym w ich ustawowe kompetencje, a szeroko rozumianą współpracę dla dobra ogółu. MGOPS w Czersku realizował takie działania, które wykraczały poza ramy ustawy o pomocy społecznej, zatem decyzja o powołaniu Centrum była dla nas swego rodzaju świeczką na torcie, kropką nad „i”. Wśród wielu akcji organizowanych przez mój Zespół można wyróżnić: „Targi Czasu Wolnego”, dzięki którym dzieci, młodzież, ich rodzice/opiekunowie i nauczyciele poznają alternatywę spędzania czasu wolnego na terenie naszej gminy czy znane już w całej Polsce coroczne bicie Rekordu Polski, które z kolei integrują i aktywizują lokalną społeczność.

Nastawiamy się też na szeroko rozumianą politykę senioralną, bowiem co piąty mieszkaniec gminy Czersk to senior. Uchwałą Nr XVI/201/20 Rady Miejskiej w Czersku przyjęto do realizacji Strategię Polityki Senioralnej Gminy Czersk do roku 2030, mającą na celu stworzenie warunków do podejmowania działań promujących aktywność Seniorów, podniesienia jakości życia, stworzenia systemowych rozwiązań, które pozwolą na rozwój usług społecznych, zdrowotnych, zapewnienie bezpieczeństwa osób starszych oraz wykorzystanie potencjału Seniorów na rynku pracy, a także budowania relacji międzypokoleniowych.

Dokument ten jasno określa cele, do realizacji których we współpracy z innymi podmiotami będziemy dążyć. Podjęliśmy współpracę z jedną z fundacji, która realizuje warsztaty, szkolenia dla Seniorów, opiekunów nieformalnych, rodzin z dziećmi. Warto podkreślić, iż w ubiegłym roku nasza jednostka otrzymała Laur Jakości w dziedzinie realizacji działań na rzecz osób starszych. Zatrudniamy specjalistów (psychologowie, terapeuci, asystenci rodzin czy osób niesamodzielnych), posiadamy punkt mediacji, a wszystko po to, by jednoczyć naszą lokalną społeczność; by każdy mógł u nas znaleźć coś dla siebie... Pośredniczymy w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Realizujemy usługę door-to-door, warsztaty pn. „Rodzic – to brzmi dumnie”, prowadzimy i rozpowszechniamy wolontariat, a dzięki doskonałej współpracy z jednym z lokalnych przedsiębiorców realizujemy kolejną edycję „Szkoły rodzenia”. Tworzymy grupy wsparcia, wspieramy lokalne podmioty, współpracujemy z wieloma placówkami, instytucjami i podmiotami ekonomii społecznej.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w roku utworzenia CUS w Czersku, gminy Czersk i Chojnice wyraziły wolę o zawiązaniu Spółdzielni Socjalnej osób prawnych pod nazwą „Razem można więcej”. Dzisiaj podmiot ten jest naszym naczelnym partnerem przy realizacji większości usług. To właśnie PES realizuje programy rządowe, takie jak: Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością czy Opieka wytchnieniowa. Jest też wykonawcą usług opiekuńczych, porządkowych, prowadzi wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego, świadczy usługi szkoleniowe, jest też grantobiorcą środków zewnętrznych. Niebawem ruszamy z kolejną usługą, którą realizować będzie właśnie Spółdzielnia Socjalna – będą to dyżury logopedy oraz wszelakie działania wychowawczo-edukacyjne w tworzonych punktach na obszarach wiejskich na rzecz dzieci i młodzieży. Ostatnie zadanie możliwe jest dzięki pozyskanym środkom finansowym w ramach programu „Premia społeczna+”.

CUS
w Czersku

Warto zakładać tego typu podmioty, na których utworzenie można pozyskać środki z Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, które cieszą się szczególnym uznaniem w urzędach pracy i innych publicznych organizacjach. A co najważniejsze: zatrudnienie w Spółdzielni otrzymują głównie osoby zagrożone tzw. wykluczeniem.

W pierwszym Programie usług znalazło się ich ponad dwadzieścia. Pojawi się pytanie: skąd na to wszystko środki? Odpowiedzi już częściowo można znaleźć w powyższym tekście, ale zaznaczę, iż szukaliśmy i szukamy różnych rozwiązań, bierzemy udział w różnych konkursach grantowych, które wielokrotnie kończą się dla nas otrzymanym wsparciem finansowym. Ponadto, na naszym terenie prężnie działa wiele stowarzyszeń, co można w sposób znaczny i efektywny wykorzystać.

W roku 2023, Centrum Usług Społecznych w Czersku zostało wyróżnione certyfikatem: ZŁOTEGO Samorządowego Lidera Inwestycji za miesiąc listopad 2023. To było dla nas ogromne wyróżnienie. Zaś rok wcześniej, wraz z ówczesnym Burmistrzem Czerska, Panem Przemysławem Bieskiem-Talewskim otrzymaliśmy Medale Stulecia Odzyskania Niepodległości nadane przez Prezydenta RP. To docenienie działań związanych z usługami społecznymi w naszej gminie.

„Nasza” ustawa, tj. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych obowiązuje w niemienionym kształcie od 1 stycznia 2020 roku. Nie jest ona doskonała, można się w niej doszukać wielu zapisów powodujących niemałe problemy. Nadal trwa dyskusja nad tym, czy Koordynatorami indywidualnych placów usług społecznych (a więc stosunkowo nowe, CUS-owskie profesje) mogą być tylko i wyłącznie ci, którzy posiadają uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, do tego mogą pochwalić się niemałym doświadczeniem. Jeśli tak, to co z dodatkami i innymi przywilejami, które na ten moment przypisane są tylko i wyłącznie pracownikom socjalnym. Inną sporną kwestię stanowi zapis zabraniający wchłaniania CUS-om w swe struktury placówek świadczących całodobowe wsparcie. I wreszcie – nadal gminom pozostawia się dobrowolność. Wyprzedzę więc Państwa i odpowiem na rodzące się być może w głowach niektórych z Was pytanie: tak, jestem za obligatoryjnością tworzenia Centrów w całej Polsce! Gmina Czersk (i nie tylko) jest przykładem na to, że można takie placówki stworzyć bez większego zewnętrznego wsparcia finansowego.

Potrzebna jest wiara w to, że na samym szczycie struktury organizacyjnej takiej jednostki wcale nie stoi dyrektor, a mieszkańcy! Należy dać im prawo wyboru, zapewnić powszechność dostępu do usług. Dzięki powołanemu przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Zespołowi ds. reformy systemu pomocy społecznej takich czy innych, upragnionych od wielu lat zmian z pewnością się doczekamy.

Nie jesteśmy doskonali, nie ma ideałów. Ale możemy dzielić się naszym dotychczasowym doświadczeniem, co też z chęcią czynimy. Wiele jeszcze przed nami. Marzy nam się placówka z prawdziwego zdarzenia – bez barier architektonicznych, z wyznaczonym miejscem na rozmowy z klientami (tzw. przyjazne pokoje rozmów), z poczekalnią. I wierzymy w to głęboko, że takie miejsce stworzymy! Chcemy, by Centrum Usług Społecznych skupiało w jednym miejscu wszystkich potrzebnych specjalistów. Na ten moment, pracujemy w kilku miejscach, bowiem infrastruktura jest chyba dla nas największym problemem, z którym jednak na pewno sobie poradzimy....

Bo jak nie my, to kto ?!

Ewa Zarębińska- Szczodra

Centra Usług Społecznych: Wyzwania, Rozwiązania i Osobiste Refleksje

Zajmując się polityką społeczną i pracując na rzecz samorządu terytorialnego, miałam okazję doświadczać sukcesów i mierzyć się z licznymi wyzwaniami związanymi z pomaganiem społecznościom lokalnym. Moje wieloletnie zaangażowanie w działalność ośrodków pomocy społecznej oraz Centrów Usług Społecznych (CUS) pozwoliło mi zdobyć wiedzę praktyczną, która – obok przygotowania teoretycznego – jest fundamentem mojej pracy. Z jednej strony dostrzegam ogromny potencjał i znaczenie CUS, które mogą stworzyć zintegrowany system wsparcia społecznego odpowiadający na szeroki wachlarz potrzeb.

Z drugiej świadomą jestem trudności związanych z ich wdrażaniem, szczególnie w mniejszych gminach, gdzie zasoby ludzkie i finansowe są ograniczone. Celem tego rozdziału jest podzielenie się refleksjami, wskazanie wyzwań i zaproponowanie rozwiązań, które mogą przyczynić się do sukcesu wdrożenia CUS w lokalnych społecznościach.

Wdrażanie Centrów Usług Społecznych w Małych Gminach: Potencjał i Wyzwania

Wdrażanie Centrów Usług Społecznych w małych gminach to proces wymagający determinacji i współpracy. Przedstawiciele lokalnych samorządów i organizacji pozarządowych stoją przed zadaniem adaptacji systemu pomocy społecznej do zmieniających się potrzeb. CUS oferują szansę na kompleksowe wsparcie społeczności, ale ich wdrażanie wiąże się z wyzwaniami – organizacyjnymi, finansowymi i mentalnymi. W małych gminach, gdzie budżety są skromne, kluczowe jest nie tylko pozyskanie środków, ale także odpowiednie planowanie działań.

Kluczowym wyzwaniem jest brak odpowiedniej infrastruktury oraz zasobów ludzkich, co sprawia, że często konieczne jest korzystanie z zasobów istniejących instytucji, takich jak ośrodki pomocy społecznej. Zdarza się, że pracownicy OPS muszą łączyć swoje dotychczasowe obowiązki z zadaniami związanymi z CUS, co prowadzi do przeciążenia i obniżenia jakości świadczonych usług. Dlatego tak ważne jest przemyślane planowanie kadrowe i organizacyjne na etapie wdrażania nowych rozwiązań.

Jednym z kluczowych elementów sukcesu jest wypracowanie wspólnych celów i priorytetów między wszystkimi zainteresowanymi stronami: samorządem, NGO oraz mieszkańcami. Tylko w atmosferze zrozumienia można stworzyć instytucję odpowiadającą na rzeczywiste potrzeby lokalnej społeczności. Kluczowym wnioskiem płynącym z mojego doświadczenia jest to, że budowanie wizji wymaga czasu, ale jest niezbędne dla trwałego sukcesu.

Przykładem może być proces konsultacji społecznych w jednej z gmin, w której pracowałam. Dzięki wspólnym warsztatom mieszkańcy zrozumieli, że CUS nie zastępuje istniejących instytucji, ale wzmacnia ich działanie, co pomogło przełamać początkowy opór i zbudować zaangażowanie lokalnej społeczności. To właśnie w tych momentach zrozumiałam, jak ważne jest budowanie wspólnej wizji – bo bez tego nie da się skutecznie realizować żadnych działań. Podstawą sukcesu w tworzeniu CUS jest zgoda co do ogólnych celów oraz zrozumienie, że zmiany wymagają czasu i wysiłku z każdej ze stron. Dopiero wówczas, gdy instytucje te będą odpowiednio zaplanowane, będzie można oczekiwać ich efektywnego funkcjonowania.

Wybór Partnerów: Ośrodki Pomocy Społecznej a Organizacje Pozarządowe

Jednym z podstawowych dylematów związanych z wdrażaniem CUS jest wybór odpowiednich partnerów do realizacji tego przedsięwzięcia. Odmienność wizji, priorytetów i podejścia wyraźnie odbija się zarówno na etapie inicjalizacji, jak i na późniejszej działalności centrów. To właśnie te różnice mają kluczowe znaczenie dla ostatecznego efektu, jaki uda się uzyskać oraz dla formy, jaką przyjmie Centrum Usług Społecznych w danej lokalnej społeczności.

Wdrażanie CUS wymaga współpracy między ośrodkami pomocy społecznej (OPS) a organizacjami pozarządowymi. Obie instytucje mają odmienny charakter: OPS opierają się na formalnych procedurach, podczas gdy NGO cechuje większa elastyczność. Różnorodność podejść tych instytucji może stanowić wyzwanie, ale również okazję do wypracowania innowacyjnych rozwiązań.

OPS skupiają się na wsparciu selektywnym, ograniczonym do najbardziej potrzebujących, co gwarantuje efektywne wykorzystanie zasobów, ale czasami prowadzi do wykluczenia innych grup. NGO z kolei przyjmują bardziej inkluzywne podejście, otwierając się na szerszy krąg odbiorców i dostosowując formy pomocy do indywidualnych potrzeb. Połączenie tych dwóch podejść może dać niezwykle skuteczne efekty. Różnorodność filozofii i metod pracy wzbogaca ofertę CUS, czynimy ją bardziej uniwersalną i dostosowaną do rzeczywistych potrzeb mieszkańców. W jednej z gmin, w której współpracowałam, partnerstwo OPS i NGO pozwoliło na stworzenie programu wsparcia seniorów, który łączył specjalistyczne usługi zdrowotne z aktywizacją społeczną, co znacząco poprawiło jakość życia beneficjentów.

Kluczowe jest znalezienie odpowiedniej równowagi między tymi dwiema filozofiami, aby system był nie tylko efektywny, ale i sprawiedliwy. Z czasem te różnice mogą stanowić fundament innowacyjnych rozwiązań, które najlepiej odpowiadają na zróżnicowane potrzeby lokalnej społeczności.

Kadra: Rekrutacja, Szkolenia i Rozwój Kompetencji

Ludzie są sercem każdej instytucji, a praca w usługach społecznych wymaga nie tylko wiedzy, ale także głębokiej empatii oraz zdolności wsłuchania się w potrzeby innych. Różnice w podejściu do świadczenia pomocy pomiędzy pracownikami NGO a ośrodków pomocy społecznej są szczególnie widoczne w relacjach z klientem. Wzajemna wymiana doświadczeń pomiędzy tymi grupami może być kluczowa dla stworzenia skutecznego modelu działania CUS.

Rekrutacja wykwalifikowanego personelu w małych gminach to problem, z którym borykają się niemal wszyscy samorządowcy próbujący uruchomić CUS. Niskie wynagrodzenia oraz ograniczona liczba specjalistów w lokalnych społecznościach sprawiają, że trudno zapewnić odpowiednią jakość usług.

Dodatkowo, brak zasobów finansowych uniemożliwia zatrudnienie pracowników o odpowiednich kompetencjach, co ma swoje konsekwencje na każdym etapie realizacji usług. Bez odpowiednio wykwalifikowanej kadry działania CUS mogą stać się nieefektywne, a nawet zniechęcać mieszkańców do korzystania z oferowanej pomocy.

Inwestowanie w rozwój kompetencji kadry jest kluczowe – organizowanie szkoleń, warsztatów i kursów, które podnoszą kwalifikacje, ale także wzmacniają poczucie odpowiedzialności i zaangażowania. Takie działania nie tylko podnoszą jakość świadczonych usług, ale również przyczyniają się do lepszego zrozumienia lokalnych potrzeb. Pamiętam młodą kobietę, która początkowo z niepewnością podchodziła do naszych szkoleń, a dzisiaj jest jednym z kluczowych liderów lokalnej inicjatywy. Tego typu historie najlepiej pokazują, jak inwestowanie w ludzi ma znaczenie nie tylko dla rozwoju instytucji, ale również dla budowania więzi w społeczności.

Problemy Finansowe: Koszty, Budżety i Pozyskiwanie Środków

Budżety małych gmin przypominają misterną układankę, w której każdy element musi być precyzyjnie dopasowany, aby całość mogła funkcjonować. W samorządach dominują trudności związane z koniecznością pokrycia kosztów podstawowych usług, takich jak utrzymanie infrastruktury drogowej, zapewnienie dostępu do edukacji czy opieki zdrowotnej. Obciążenie tymi obowiązkami skutkuje tym, że możliwości finansowe na rozwój nowych inicjatyw, takich jak CUS, stają się ograniczone. Centra Usług Społecznych wymagają znacznych nakładów na zatrudnienie kompetentnych pracowników, zakup odpowiedniego sprzętu oraz stworzenie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom, co stanowi wyzwanie w gminach z ograniczonymi funduszami.

Samorządy stają przed trudnym wyborem: czy zaryzykować i zainwestować w nowe rozwiązanie, które ma potencjał zmiany sposobu świadczenia usług społecznych, czy też trwać przy dotychczasowych metodach, które, choć niedoskonałe, nie wymagały dużych nakładów na start. Niestety, bez stabilnego i długoterminowego wsparcia finansowego trudno jest utrzymać płynność działań, a przecież zaufanie społeczności buduje się przede wszystkim na przewidywalności i stabilności. To wyzwanie staje się jeszcze bardziej widoczne, gdy zdamy sobie sprawę, że wiele samorządów nie dysponuje odpowiednią bazą do wdrożenia CUS, dlatego muszą korzystać z istniejących już rozwiązań, takich jak ośrodki pomocy społecznej lub finansowanie CUS z krótkoterminowych projektów, co prowadzi do fragmentaryzacji działań. Taki system utrudnia osiąganie długofalowych celów i skutecznie ogranicza możliwości rozwoju.

Jednym z najczęściej popełnianych błędów w takich przypadkach jest przekonanie, że utworzenie CUS może przynieść oszczędności. W rzeczywistości jest to rozwiązanie wymagające większych nakładów finansowych, szczególnie w początkowych latach funkcjonowania. Przykładem mogą być wydatki związane z adaptacją budynków do nowych funkcji, zakupem specjalistycznego sprzętu, czy organizowaniem szkoleń dla nowo zatrudnionych pracowników, które są kluczowe, by CUS mogły funkcjonować efektywnie od samego początku. Wszelkie opóźnienia na tym etapie mogą skutkować nie tylko zniecierpliwieniem społeczności, ale również trudnościami w realizacji innych zadań samorządu.

Kolejnym problemem jest powierzanie realizacji tych zadań organizacjom pozarządowym, z nadzieją, że będą one w stanie pokryć część kosztów z własnych środków lub pozyskać zewnętrzne finansowanie. Choć organizacje pozarządowe często dysponują ogromnym zaangażowaniem i doświadczeniem w pracy z lokalnymi społecznościami, ich zaplecze organizacyjne i administracyjne bywa niewystarczające, by sprostać wymaganiom stawianym przed CUS. Niedofinansowanie, z jakim borykają się te organizacje, sprawia, że oczekiwanie od nich wkładu własnego jest nie tylko nieuzasadnione, ale wręcz nierozsądne.

Na jednym z moich szkoleń usłyszałam refleksję, która mocno zapadła mi w pamięć. Jedna z uczestniczek zapytała: „Czy samorządy, budując szkołę czy przedszkole, oczekują od wykonawcy, że dołoży z własnych zasobów 5 czy 10% środków? Dlaczego więc w przypadku współpracy z NGO takie oczekiwania są standardem?” To pytanie doskonale oddaje problem strukturalny we współpracy między samorządami a organizacjami pozarządowymi. Takie podejście do współpracy może prowadzić do sytuacji, w której same organizacje będą musiały ponosić ogromne ryzyko finansowe, podczas gdy samorządy będą jedynie beneficjentami rozwiązań.

Czy obecnie relacja ta opiera się na partnerskich zasadach? Wiele wskazuje na to, że nie. Aby skutecznie wdrażać i prowadzić CUS, potrzebujemy zmiany podejścia – takiego, które będzie oparte na wzajemnym szacunku, zrozumieniu możliwości i ograniczeń każdej ze stron. Kluczem jest dostrzeżenie, że inwestowanie w CUS to inwestowanie w społeczność, a nie jedynie w kolejny punkt w budżecie gminy. Dopiero wtedy możemy liczyć na pełne zaangażowanie i realne efekty.

Koszty Zaniechania: Jakie Konsekwencje niesie za sobą brak inwestycji w CUS?

! najważniejszy element – koszty zaniechania. Jakie wydatki będziemy musieli ponieść, jeśli nie uda nam się wdrożyć nowych rozwiązań społecznych? W przypadku braku wsparcia dla rodzin wielodzietnych może dojść do ich marginalizacji, co w konsekwencji doprowadzi do zwiększenia wydatków na interwencje kryzysowe, takie jak opieka zastępcza czy leczenie psychologiczne. Jak to wpłynie na rozwój naszej społeczności? Niewdrożenie systemowego podejścia do usług społecznych może także skutkować narastającymi problemami, takimi jak bezrobocie, przestępczość czy obniżenie jakości życia mieszkańców. Zamiast minimalizować koszty, brak inwestycji w CUS prowadzi do konieczności ponoszenia o wiele wyższych wydatków na interwencje kryzysowe w przyszłości.

Ostatecznie naprawa obecnych zaniedbań tej sfery pochłonie nieporównywalnie większe środki, zarówno finansowe, jak i organizacyjne, niż odpowiednia inwestycja we wdrożenie i rozwój systemów wsparcia społecznego, które mają charakter prewencyjny. Ponadto, stworzenie instytucji takich jak CUS może pomóc w stabilizacji sytuacji w społecznościach lokalnych i w długoterminowej perspektywie zmniejszyć koszty związane z interwencjami kryzysowymi. Inwestowanie w CUS to inwestowanie w zdrowie, edukację, integrację społeczną i poprawę jakości życia mieszkańców.

Źródła Finansowania: Jak Zdobędziemy Środki na Rozwój CUS?

Środki na rozwój CUS są dostępne, o ile wiemy, gdzie ich szukać. Fundusze unijne, takie jak Europejski Fundusz Społeczny oraz krajowe programy wsparcia, np. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, mogą otworzyć drzwi do realizacji marzeń o lepszej przyszłości. Dodatkowo, współpraca z sektorem prywatnym, w tym partnerstwo publiczno-prywatne, daje możliwość pozyskania środków finansowych i know-how, które mogą znacząco przyspieszyć wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w ramach CUS. Większe szanse na pozyskanie dodatkowych środków finansowych mają organizacje pozarządowe (NGO), które często posiadają doświadczenie w aplikowaniu o granty oraz elastyczność w realizacji projektów.

Nie należy jednak zapominać, że zaplecze administracyjne pozostaje po stronie samorządu. Tylko połączenie tych zasobów – umiejętności NGO w pozyskiwaniu funduszy oraz strukturalnego wsparcia samorządu – daje realne szanse na zdobycie środków i zapewnienie wkładu własnego na planowane rozwiązania. Pamiętam projekt, który wydawał się niemożliwy do zrealizowania – aż do momentu, gdy znaleźliśmy partnera gotowego wesprzeć nasz pomysł. To doświadczenie uświadomiło mi, że czasem warto myśleć nieszablonowo, wykraczając poza tradycyjne źródła finansowania. Jeśli nawet dysponujemy środkami i odpowiednią kadrą, możemy natrafić na kolejny problem, którym jest opór społeczny, który jest nieodzownym elementem każdej zmiany.

Opór Społeczny: Dialog z Mieszkańcami

Zmiany, nawet wprowadzane z najlepszymi intencjami, spotykają się zawsze z pewnym oporem. Jest to zjawisko naturalne, szczególnie w kontekście nowych form wsparcia społecznego, takich jak Centra Usług Społecznych (CUS). Wiele osób przyzwyczajonych do dotychczasowych metod pomocy, z obawą podchodzi do nowo wprowadzanych instytucji, obawiając się, że mogą one pogorszyć ich sytuację lub utrudnić dostęp do pomocy. Zdarza się, że mieszkańcy małych gmin postrzegają CUS jako kolejną, zbędną instytucję, która tylko zwiększy biurokrację i ograniczy dostępność usług.

Z moich doświadczeń wynika, że w takich chwilach nieoceniony staje się dialog – otwarty, szczery i pełen zrozumienia dla obaw społeczności. Tylko poprzez rozmowy możemy wyjaśnić, na czym dokładnie polega nowa forma wsparcia i jakie korzyści przyniesie ona mieszkańcom. Kluczowe jest to, aby rozmawiać o tym, jak CUS może poprawić jakość życia, a nie tylko przedstawić je jako nowy, administracyjny ciężar. Uświadamianie mieszkańców o możliwościach, które niesie ze sobą nowa instytucja, oraz konkretne odpowiedzi na ich pytania pozwalają zbudować fundamenty zaufania.

Dialog powinien być długotrwały i nie kończyć się na pierwszych spotkaniach. Ważne jest organizowanie spotkań, warsztatów, a także kampanii informacyjnych, które będą wyjaśniać mieszkańcom, jak funkcjonują CUS oraz jakie konkretne zmiany na lepsze wprowadzą. Warto także aktywnie angażować mieszkańców w proces tworzenia tej instytucji – pozwala to nie tylko na rozwiązywanie obaw, ale także na stworzenie instytucji naprawdę odpowiadającej na potrzeby społeczności. Przykładem mogą być warsztaty partycypacyjne, podczas których mieszkańcy aktywnie uczestniczą w projektowaniu usług, jakie będą oferowane przez CUS. Gdy ludzie mają wpływ na to, co się dzieje w ich społeczności, czują się bardziej odpowiedzialni i zaangażowani w proces. Takie działania budują mosty zaufania i wzmacniają poczucie sprawczości wśród mieszkańców.

Dialog z mieszkańcami to fundament każdej zmiany. Ludzie nie zaakceptują tego, czego nie rozumieją, dlatego otwarte spotkania i kampanie informacyjne są niezbędne. Współpraca z lokalną społecznością to nie tylko obowiązek, ale przede wszystkim szansa na stworzenie rozwiązań, które będą w pełni dopasowane do rzeczywistych potrzeb mieszkańców. To oni są bowiem odbiorcami CUS i najlepiej znają swoje potrzeby oraz oczekiwane rozwiązania. Włączając ich w proces, zyskujemy nie tylko akceptację, ale również cenne wskazówki, które pomagają dostosować działania do lokalnych warunków.

Przekształcanie Wyzwań w Możliwości: Jak Zmienić Podejście do CUS?

Z biegiem czasu zauważyłam, że jednym z kluczowych elementów skutecznego wdrażania Centrów Usług Społecznych jest zmiana podejścia do samego procesu – zarówno na poziomie administracyjnym, jak i w kontekście mentalności mieszkańców. Bardzo ważne jest, aby nie traktować CUS jako kolejnego narzędzia do wypełniania administracyjnych obowiązków, ale jako prawdziwą inwestycję w lokalną społeczność. Zrozumienie, że zmiany w sferze usług społecznych to nie tylko nowe procedury, ale także realna poprawa jakości życia mieszkańców, jest kluczem do sukcesu.

Zmiana mentalności decydentów i mieszkańców jest równie ważna, co sama struktura instytucji. Bez otwartości na nowe rozwiązania, elastyczności w podejściu do świadczenia usług oraz chęci do współpracy, wdrażanie CUS może zakończyć się niepowodzeniem. To, co jest kluczowe, to zrozumienie, że CUS nie są jedynie biurokratyczną formą wsparcia, ale platformą, która ma za zadanie łączyć lokalną społeczność, rozwiązywać konkretne problemy i dostarczać potrzebne usługi.

Inwestowanie w szkolenia dla lokalnych liderów, organizowanie warsztatów dla pracowników samorządów, a także regularne konsultacje społeczne są niezbędne, aby stworzyć trwały fundament do budowania zaufania i współpracy. Każdy projekt społeczny potrzebuje zaufania społeczności, a to buduje się nie tylko przez zapewnienie dostępu do informacji, ale również przez aktywne włączanie mieszkańców w proces decyzyjny. Im bardziej zróżnicowany i zaangażowany będzie ten proces, tym większa szansa, że CUS będą rzeczywiście odpowiadały na realne potrzeby lokalne.

Współpraca i Wymiana Doświadczeń: Kluczowe Dla Skutecznego Wdrażania CUS

Współpraca i wymiana doświadczeń między różnymi gminami, organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami centralnymi jest absolutnie kluczowa dla skutecznego wdrażania Centrów Usług Społecznych. Bez aktywnej wymiany pomiędzy samorządami, NGO oraz innymi instytucjami, każda gmina będzie zmagająca się z tymi samymi problemami, które można by rozwiązać, dzieląc się doświadczeniem i najlepszymi praktykami.

Rozmowy z przedstawicielami innych gmin często inspirowały mnie do wdrażania nowych, innowacyjnych rozwiązań. Wspólne warsztaty, konferencje oraz fora wymiany wiedzy mogą stać się platformą do dzielenia się sprawdzonymi praktykami i wypracowywania nowych, bardziej efektywnych podejść do problemów społecznych. Dzięki takiemu podejściu samorządy mogą unikać błędów, które inni już popełnili, i skuteczniej realizować swoje cele. To daje możliwość usprawnienia działań, a także pozwala na bardziej efektywne wykorzystywanie dostępnych środków finansowych. Wsparcie prawne i doradcze, które nie ogranicza się jedynie do poziomu lokalnego, ale także obejmuje instytucje centralne oraz organizacje pozarządowe, może okazać się kluczowe w dalszym rozwoju CUS. To właśnie dzięki takiej współpracy można stworzyć stabilne i trwałe rozwiązania, które będą miały realny wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców. Warto pamiętać, że żadna z instytucji nie działa w izolacji, a ich efektywność rośnie, gdy współpracują ze sobą, dzieląc się wiedzą, doświadczeniem i zasobami.

Wdrażanie Centrów Usług Społecznych: Odwaga, Wytrwałość i Zaangażowanie

Każda zmiana wiąże się z wyzwaniami, jednak trudności, które zostały omówione w tym tekście, nie są nie do pokonania. Centra Usług Społecznych, mimo złożoności ich wdrażania, mają ogromny potencjał, by stać się kluczowym elementem wsparcia społecznego w Polsce. Wystarczy podejść do problemów z odpowiednią strategią, elastycznością i zaangażowaniem, by przekształcić przeszkody w szansę na rozwój.

Wdrażanie CUS wymaga odwagi, wytrwałości i zaangażowania – to jest proces, który nie tylko wprowadza zmiany administracyjne, ale przede wszystkim zmienia mentalność mieszkańców i instytucji. Jest to ogromna szansa na budowanie lepszej przyszłości, w której ludzie będą czuli się zaopiekowani, wspierani i odpowiedzialni za swoją społeczność. Współpraca między różnymi sektorami, otwartość na innowacje oraz wspólne działania społeczności lokalnych mogą uczynić CUS prawdziwym symbolem troski, solidarności i nowoczesnej polityki społecznej.

Anna Łukowska

Centra Usług Społecznych jako fundament wsparcia seniorów

Starzejące się społeczeństwo to temat, który dotyczy każdego z nas – bezpośrednio lub pośrednio. Jako praktyczka pracująca z seniorami na co dzień, chcę podzielić się moimi obserwacjami, wnioskami i rekomendacjami dotyczącymi tego zjawiska oraz jego wpływu na różne aspekty życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Proces starzenia się populacji, szczególnie w Polsce, nabiera coraz większego znaczenia, co widać zarówno w danych statystycznych, jak i codziennych interakcjach z seniorami w Klubie Seniora czy podczas organizacji projektów międzypokoleniowych.

Wzrost liczby seniorów w Polsce – wyzwanie i szansa

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że pod koniec 2022 roku populacja Polski liczyła 37,8 miliona osób, z czego 9,8 miliona stanowili ludzie w wieku 60 lat i więcej. To niemal 26% społeczeństwa! Dynamika tych zmian jest nieubłagana – według prognoz, do 2050 roku niemal co trzecia osoba w Polsce będzie seniorem. Dla mnie, jako osoby zaangażowanej w pracę z seniorami, te liczby nie są jedynie suchymi statystykami. To realni ludzie, których potrzeby, marzenia i problemy musimy uwzględniać w naszych działaniach. Przyczyny tego zjawiska są jasne – coraz dłuższe życie oraz spadająca liczba urodzeń. Postęp w medycynie, lepszy dostęp do opieki zdrowotnej i rosnąca świadomość prozdrowotna sprawiają, że żyjemy dłużej. Jednak spadek wskaźnika dzietności zmienia strukturę demograficzną, co niesie konsekwencje nie tylko dla systemu emerytalnego, ale także dla rynku pracy, systemu opieki zdrowotnej i społecznej.

Centra Usług Społecznych jako fundament wsparcia seniorów

Centra Usług Społecznych (CUS) zostały stworzone, by zintegrować różne formy pomocy i usług społecznych w jednym miejscu. Dzięki temu możliwe jest oferowanie kompleksowego wsparcia w zakresie zdrowia, edukacji, integracji społecznej oraz poprawy jakości życia seniorów. CUS pełni funkcję koordynatora działań lokalnych, umożliwiając seniorom dostęp do szerokiej gamy usług bez konieczności poszukiwania wsparcia w różnych instytucjach.

Szczególne uwagę w CUS poświęca się działaniom integracyjnym, które przeciwdziałają izolacji społecznej i wspierają aktywność fizyczną oraz psychiczną osób starszych. Przykładem są zajęcia z gimnastyki relaksacyjnej, czy spotkania z psychologiem organizowane w ramach programów prozdrowotnych, które poprawiają kondycję fizyczną, redukują stres i wspierają zdrowie psychiczne uczestników.

Dodatkowo, warsztaty technologiczne uczące obsługi smartfonów i komputerów pozwalają seniorom na korzystanie z nowoczesnych narzędzi, co sprzyja ich niezależności i utrzymaniu kontaktów z bliskimi. Takie działania nie tylko wspierają codzienną samodzielność, ale również przeciwdziałają wykluczeniu cyfrowemu, które często dotyka osoby starsze.

CUS odgrywa także kluczową rolę w promocji zdrowia wśród seniorów. Regularnie organizowane kampanie profilaktyczne, takie jak badania przesiewowe, szczepienia czy konsultacje z lekarzami specjalistami, pomagają wcześniej wykrywać i leczyć choroby przewlekłe. Seniorzy mogą liczyć na dostęp do kompleksowej opieki zdrowotnej w swoim najbliższym otoczeniu, co jest szczególnie istotne w przypadku osób z ograniczoną mobilnością.

Współpraca CUS z lokalnymi klubami seniora pozwala na poszerzenie oferty zajęć i usług dostępnych dla osób starszych. Kluby seniora, takie jak Klub Seniora + w Rumi, w którym pracowałam, organizują różnorodne aktywności, które wzmacniają poczucie przynależności do społeczności, jak również umożliwiają rozwój osobisty. Przykładowo, organizacja wydarzeń kulturalnych, takich jak wyjścia na koncerty czy warsztaty artystyczne, pozwala seniorom nie tylko na obcowanie z kulturą, ale także na aktywny udział w życiu społecznym regionu.

Jednym z najważniejszych aspektów działalności CUS jest dostosowanie oferty do indywidualnych potrzeb seniorów. Dzięki systematycznym konsultacjom i ankietom CUS regularnie monitoruje oczekiwania uczestników, co pozwala na wdrażanie innowacyjnych programów i działań. Wprowadzenie indywidualnego doradztwa, takiego jak konsultacje z dietetykami, fizjoterapeutami czy psychologami, dodatkowo zwiększają efektywność wsparcia i wpływają na poprawę jakości życia seniorów.

Nie można również pominąć znaczenia działań międzypokoleniowych realizowanych we współpracy z CUS. Organizowanie wspólnych projektów dla seniorów i młodszych pokoleń, takich jak obchodzenie lokalnych świąt, warsztatów czy spotkań tematycznych. Wydarzenia te wzmacniają więzi społeczne i pozwala na wymianę doświadczeń pomiędzy różnymi grupami wiekowymi. Tego rodzaju inicjatywy budują mosty między pokoleniami, przeciwdziałając stereotypom i wykluczeniu społecznemu.

Dzięki swojej kompleksowości i elastyczności CUS staje się miejscem, w którym seniorzy znajdują wsparcie na wielu poziomach – od zdrowotnego, przez edukacyjny, aż po społeczny. Ich działalność udowadnia, że inwestycje w lokalne centra usług społecznych przekładają się na poprawę jakości życia osób starszych, jednocześnie wzmacniając spójność i integrację lokalnych społeczności.

Seniorzy jako aktywni uczestnicy życia społecznego

Obserwuję, że osoby starsze mają ogromny potencjał, który często pozostaje niewykorzystany. Aktywne starzenie się – pojęcie obejmujące działania sprzyjające zdrowiu, integracji społecznej i zaangażowaniu w życie lokalnych społeczności – przynosi korzyści nie tylko samym seniorom, ale również całemu społeczeństwu. Przykłady? Wolontariat, uczestnictwo w programach międzypokoleniowych, czy wsparcie młodszych pokoleń.

W mojej pracy spotykam seniorów, którzy mimo wieku angażują się w działania na rzecz swojej społeczności – od organizacji lokalnych wydarzeń kulturalnych po dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z młodszymi pokoleniami. Szczególnie inspirujące są ich działania w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku, które oferują różnorodne programy edukacyjne, od nauki języków obcych po zajęcia z historii, filozofii czy psychologii. Te instytucje stają się miejscem nie tylko zdobywania wiedzy, ale także budowania relacji i aktywnego spędzania czasu. Seniorzy uczestniczący w zajęciach często podkreślają, że czują się dzięki temu młodszy duchem i bardziej zaangażowani w życie społeczne.

Organizacje pozarządowe również stanowią przestrzeń, w której seniorzy realizują swoje pasje i wspierają innych. Wielu z nich działa jako wolontariusze, prowadząc warsztaty, angażując się w lokalne inicjatywy czy pomagając młodszymi w nauce i rozwoju. Ich zaangażowanie jest nieocenione – przynoszą ze sobą doświadczenie, mądrość życiową i umiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach, co wzbogaca każdą organizację.

Nie można także zapomnieć o działalności artystycznej seniorów, która odgrywa ważną rolę w ich życiu. Zespoły śpiewacze, chóry, grupy teatralne czy warsztaty rękodzieła to przestrzeń, w których osoby starsze mogą wyrażać siebie, dzielić się talentami i tworzyć dzieła, które inspirują innych. Na przykład, lokalne chóry i grupy teatralne często organizują występy, które są okazją do integracji społecznej i promocji kultury regionalnej. Twórczość seniorów nie tylko wzbogaca życie kulturalne społeczności, ale także pozwala im na rozwijanie pasji i budowanie poczucia własnej wartości.

Wspieranie tych inicjatyw to nie tylko inwestycja w lepszą jakość życia seniorów, ale także sposób na budowanie społeczeństwa opartego na wzajemnym szacunku i solidarności. W mojej pracy widzę, jak zaangażowanie w takie działania pozytywnie wpływa na zdrowie psychiczne i fizyczne seniorów. Aktywność w grupach artystycznych, edukacyjnych czy społecznych nie tylko pomaga im zachować sprawność intelektualną, ale także przeciwdziała izolacji społecznej i depresji.

Seniorzy angażujący się w różnorodne formy aktywności społecznej są żywym dowodem na to, że starość może być okresem pełnym pasji, rozwoju i inspiracji. To właśnie ich energia i chęć działania sprawiają, że lokalne społeczności stają się bardziej otwarte, dynamiczne i różnorodne. Dlatego tak ważne jest, aby tworzyć warunki sprzyjające ich aktywności oraz wspierać instytucje i organizacje, które umożliwiają im realizację ich potencjału.

Klub Seniora jako centrum integracji i wsparcia

Praca w Klubie Seniora + w Rumi dostarczała mi codziennie nowych dowodów na to, jak ważne są miejsca dedykowane osobom starszym. Kluby seniora pełnią wiele funkcji – od miejsca spotkań i integracji, przez centrum edukacyjne, aż po przestrzeń wspierającą zdrowie fizyczne i psychiczne. To właśnie tutaj osoby starsze mogą nawiązać nowe znajomości, uczestniczyć w zajęciach ruchowych czy kreatywnych, a także otrzymać wsparcie od profesjonalistów.

Jednym z najważniejszych aspektów działalności klubu jest budowanie relacji społecznych. Osoby starsze często doświadczają samotności i izolacji, które negatywnie wpływają na ich samopoczucie i zdrowie. Dzięki regularnym spotkaniom, warsztatom czy wspólnym wycieczkom seniorzy odzyskują poczucie przynależności do społeczności. Obserwuję, że nawet drobne gesty, takie jak wspólne rozmowy przy kawie czy wspólne przygotowywanie dekoracji świątecznych, mają ogromny wpływ na ich samopoczucie.

Dodatkowym i niezwykle istotnym elementem działań klubu są inicjatywy edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa. W ramach programu „Bezpieczny Senior” zorganizowano prelekcje na temat ochrony danych osobowych, w tym zabezpieczenia numeru PESEL przed próbami wyłudzeń. Spotkania prowadzone przez ekspertów z dziedziny cyberbezpieczeństwa były okazją do zapoznania się z zagrożeniami w internecie oraz praktycznymi wskazówkami, jak ich unikać. Seniorzy nauczyli się m.in. rozpoznawać fałszywe wiadomości e-mail czy dbać o bezpieczne hasła.

Na zaproszenie klubu odwiedziła nas również Straż Miejska, która przeprowadziła prelekcję na temat bezpieczeństwa seniorów na drodze. Podczas spotkania omówiono podstawowe zasady ruchu drogowego, ale także przywileje, jakie przysługują osobom niepełnosprawnym. W trakcie zajęć udzielono praktycznych porad dotyczących bezpiecznego poruszania się w przestrzeni miejskiej. Uczestnicy mieli również okazję zadawać pytania, co pozwoliło rozwiązać wiele wątpliwości związanych z ich codziennym funkcjonowaniem. Tego typu działania nie tylko zwiększają świadomość seniorów na temat bezpieczeństwa, ale również wzmacniają ich poczucie samodzielności i pewności siebie w codziennych sytuacjach. Dzięki współpracy z lokalnymi instytucjami klub seniora może jeszcze lepiej odpowiadać na potrzeby swoich uczestników, oferując wsparcie zarówno w sferze społecznej, jak i edukacyjnej.

Szczególnym wydarzeniem organizowanym w Klubie Seniora + w Rumi był jednodniowy rejs niewielkimi łodziami klasy "Puck" w sierpniu, zrealizowany dzięki wsparciu jacht klubu YCRewa, będącego organizacją pozarządową. Dla wielu uczestników była to jedyna okazja, by mimo mieszkania nad morzem doświadczyć uroków sportów wodnych. Rejs ten, całkowicie bezkosztowy dla seniorów, był wyjątkowym doświadczeniem, które pozwoliło im nie tylko czerpać radość z przebywania na wodzie, ale także zintegrować się z grupą i przełamać własne bariery. Wielu z uczestników podkreślało, że było to jedno z najbardziej pamiętnych wydarzeń w ich życiu – doświadczenie, które otworzyło ich na nowe aktywności i dało poczucie przynależności do społeczności.

Równie wyjątkowym wydarzeniem był udział seniorów w koncertach organizowanych w Operze Leśnej w Sopocie. Dla części uczestników była to pierwsza wizyta w tym kultowym miejscu, które od lat przyciąga miłośników kultury i muzyki z całej Polski. Seniorzy mieli okazję uczestniczyć w cyklu wakacyjnych koncertów, które były dla nich niezwykle cennym przeżyciem – niektórzy z nich nigdy wcześniej nie przypuszczali, że będą mieli możliwość uczestniczenia w takich wydarzeniach. Dzięki starannemu zorganizowaniu transportu oraz wsparciu organizacyjnemu, wydarzenie to nie tylko wzbogaciło życie kulturalne seniorów, ale także pozwoliło im nawiązać nowe relacje i zyskać poczucie, że są częścią szeroko pojętej społeczności kulturalnej.

Te dwa wydarzenia pokazują, jak ważne jest organizowanie różnorodnych form aktywności, które wychodzą poza standardowe zajęcia oferowane w klubach seniora. Doświadczenia te mają nieocenioną wartość – zarówno w wymiarze indywidualnym, poprzez wzbogacenie życia seniorów, jak i społecznym, poprzez budowanie więzi i wspieranie ich aktywnego udziału w życiu lokalnej społeczności. Dzięki takim inicjatywom seniorzy nie tylko przełamują bariery, ale także na nowo odkrywają radość życia i możliwości, jakie ono niesie.

Zdrowie seniorów – priorytet w działaniach

Zdrowie seniorów to jeden z najważniejszych obszarów, który wymaga uwagi w kontekście starzejącego się społeczeństwa. W Polsce blisko 60% osób powyżej 65. roku życia zmaga się z co najmniej jedną chorobą przewlekłą, a 35% wskazuje na trudności w codziennym funkcjonowaniu spowodowane problemami zdrowotnymi. Takie dane pokazują, jak istotna jest potrzeba wsparcia tej grupy społecznej poprzez działania profilaktyczne, edukacyjne i integracyjne. Kluby seniora, szczególnie te prowadzone w ramach programu „Senior Plus”, stały się w ostatnich latach kluczowym elementem wsparcia, oferując kompleksowe programy poprawiające jakość życia starszego pokolenia.

Regularne zajęcia ruchowe organizowane w klubach seniora to podstawa działań prozdrowotnych. Ćwiczenia takie jak gimnastyka rehabilitacyjna, spaceroterapie czy tańce towarzyskie przyczyniają się do poprawy kondycji fizycznej i ogólnego samopoczucia uczestników. W badaniach wykazano, że seniorzy regularnie uczestniczący w takich zajęciach zmniejszają ryzyko wystąpienia chorób układu krążenia nawet o 25%. Co więcej, w ciągu kilku miesięcy systematycznych ćwiczeń mogą poprawić swoją wydolność fizyczną o około 30%. Dla osób starszych, które często zmagają się z ograniczeniami ruchowymi, taka poprawa oznacza większą samodzielność w wykonywaniu codziennych czynności, takich jak zakupy, sprzątanie czy opieka nad sobą.

Edukacja zdrowotna jest kolejnym filarem działalności klubów seniora, który przynosi wymierne efekty. Warsztaty zdrowego odżywiania, prowadzone przez wykwalifikowanych dietetyków, pomagają uczestnikom zrozumieć, jak komponować posiłki bogate w składniki odżywcze, dostosowane do ich indywidualnych potrzeb zdrowotnych. Dzięki tym zajęciom seniorzy nie tylko poprawiają swoje wyniki zdrowotne, takie jak poziom cukru we krwi czy cholesterolu, ale także zyskują większą świadomość wpływu diety na ich codzienne funkcjonowanie. Na przykład w jednym z badań przeprowadzonych w 2023 roku 45% uczestników warsztatów zauważyło poprawę parametrów zdrowotnych po wprowadzeniu zmian w diecie. Ponadto wspólne gotowanie i degustacje w ramach takich zajęć stają się świetną okazją do integracji i wymiany doświadczeń między uczestnikami.

Zdrowie psychiczne seniorów jest równie istotnym aspektem, na który kluby seniora zwracają szczególną uwagę. Problemy takie jak samotność, depresja czy poczucie izolacji są powszechne w tej grupie wiekowej, dlatego działania wspierające dobrostan psychiczny są nieodzowne. Zajęcia kreatywne, takie jak warsztaty malarskie, rękodzieło, muzykoterapia czy wspólne śpiewanie, odgrywają tu kluczową rolę.

Badania wskazują, że regularny udział w tego typu aktywnościach redukuje poziom stresu, poprawia nastrój i pomaga uczestnikom odnaleźć nowe pasje.

Co więcej, takie zajęcia wzmacniają poczucie wspólnoty – uczestnicy mają okazję dzielić się swoimi talentami, zdobywać nowe umiejętności i budować więzi z innymi osobami w podobnej sytuacji życiowej.

Dostęp do opieki medycznej i profilaktyki zdrowotnej jest kolejnym ważnym elementem działalności klubów seniora. Dzięki współpracy z lokalnymi instytucjami zdrowotnymi kluby często organizują bezpłatne badania przesiewowe, takie jak pomiar ciśnienia krwi, poziomu glukozy czy cholesterolu. Wczesne wykrywanie problemów zdrowotnych jest kluczowe dla skutecznego leczenia, a dla wielu seniorów możliwość skorzystania z takich usług w miejscu ich codziennych zajęć eliminuje bariery, takie jak odległość czy trudności w organizacji transportu. W 2022 roku w jednym z województw 30% uczestników badań przesiewowych zostało skierowanych na dalsze konsultacje specjalistyczne, co podkreśla znaczenie takich inicjatyw w poprawie zdrowia populacji starszej.

Nie sposób pominąć rosnącego znaczenia nowoczesnych technologii w działaniach prozdrowotnych dla seniorów. Warsztaty z obsługi smartfonów, aplikacje mobilnych czy platform monitorujących zdrowie stają się coraz popularniejsze w klubach seniora. Seniorzy uczą się, jak korzystać z funkcji takich jak pomiar kroków, monitorowanie tętna czy przypomnienia o lekach. Dzięki tym umiejętnościom zyskują większą samodzielność i lepszą kontrolę nad własnym zdrowiem, co wpływa na poprawę ich jakości życia. Dodatkowo umiejętność korzystania z technologii pozwala seniorom nawiązywać kontakt z rodziną i znajomymi, co jest niezwykle ważne w walce z samotnością.

Integracja społeczna to kolejny obszar, w którym kluby seniora odgrywają kluczową rolę. Regularne spotkania, wspólne wyjazdy, uroczystości czy projekty międzypokoleniowe wzmacniają więzi między uczestnikami i przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu. Wspólne zajęcia z młodszymi pokoleniami, takie jak warsztaty artystyczne, festiwale czy projekty ekologiczne, pozwalają na wymianę doświadczeń – seniorzy dzielą się swoją mądrością, a młodzież wprowadza ich w świat nowoczesnych technologii czy współczesnej kultury. Takie działania budują mosty między pokoleniami, wzmacniają poczucie wspólnoty i przeciwdziałają stereotypom dotyczącym starości.

Efektywność działań na rzecz seniorów w dużej mierze zależy od współpracy różnych podmiotów. Kluby seniora, organizacje pozarządowe, lokalne samorządy, instytucje zdrowotne i prywatne firmy muszą działać wspólnie, aby stworzyć kompleksowy system wsparcia.

Przykłady takich partnerstw pokazują, że współpraca przynosi wymierne korzyści, takie jak organizacja kampanii profilaktycznych, wydarzeń integracyjnych czy mobilnych punktów wsparcia, które docierają do seniorów z ograniczoną mobilnością.

Podsumowując, zdrowie seniorów to obszar wymagający holistycznego podejścia i zaangażowania wielu podmiotów. Kluby seniora, poprzez swoje wielowymiarowe działania, przyczyniają się do poprawy jakości życia osób starszych, zwiększając ich aktywność, samodzielność i poczucie przynależności społecznej. Dla mnie, jako praktyczki pracującej z seniorami na co dzień, najważniejszym wnioskiem z tej pracy jest świadomość, że każda inicjatywa, nawet najmniejsza, może mieć ogromne znaczenie dla życia drugiego człowieka. I choć największą nagrodą są uśmiechy uczestników, to zdarza się też inny bonus – ciasta, którymi seniorzy potrafią się odwdzińczyć. A jak wiadomo, ciasto w klubie smakuje najlepiej!

Narzędzia pracy

Wzór formularza: Diagnoza potrzeb i problemów lokalnej społeczności

Grupa społeczna	Problem	Potrzeby	Sposoby zaspokajania potrzeb
Np. seniorzy	Jakie są główne problemy grupy społecznej?	Jakie są potrzeby, na które nie odpowiada lokalny rynek usług społecznych?	Jaką propozycją usług społecznych można zaspokoić potrzebę.

Wzór formularza diagnozy terytorium (opis i ocena zasobów w środowisku lokalnym)

Terytorium:	
Instytucja/ podmiot dokonujący rozpoznania:	
Identyfikacja usług świadczonych na danym terytorium oraz zapotrzebowania na określony rodzaj usług społecznych	Opis (wskazanie służb publicznych i organizacji pozarządowych – współpracujących i działających w obszarze usług, katalog świadczonych usług, jakich usług w kontekście zidentyfikowanych potrzeb brakuje)
Występowanie aktywnych podmiotów ekonomii społecznej	Opis (np. działające lub utworzone instytucje/podmioty, ich aktywność w zakresie realizacji usług społecznych – katalog instytucji/podmiotów i usług przez nich świadczonych)
Zasoby szkoleniowe instytucji lokalnych	Opis (kto, czego może nauczyć – wyszkolić w odniesieniu do zapotrzebowania na usługi społeczne)
Ustalenie ewentualnej gotowości instytucji/ organizacji (czyli osób prawnych) do tworzenia podmiotów „dostarczycieli” kadr lub podmiotów świadczących usługi.	Opis (np. potencjał ludzki i zaplecze techniczne, możliwości kadrowe i techniczne uruchomienia nowych usług odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby lub nowych podmiotów mogących je świadczyć)

Wzór fiszki informacyjnej partnera

Informacja o partnerze	
Potencjalny partner / interesariusz	Pełna nazwa instytucji
Dane kontaktowe	Adres, numer telefonu, adres e-mail
Realizator usług społecznych	Imię i nazwisko
Działający na rzecz zatrudnienia socjalnego	☐ Tak ☐ Nie
Jednostka JST	☐ Tak ☐ Nie
Jednostka/organ administracji innej niż JST	☐ Tak ☐ Nie
NGO	☐ Tak ☐ Nie
Zasoby	zasoby kadrowe z wyszczególnieniem specjalistów związanych z realizacją usług społecznych, zamówień publicznych, realizacją szkoleń/ kursów, organizacją konsultacji społecznych itp.; infrastruktura (dostępność niezbędnego sprzętu, pomieszczeń itp.
Charakterystyka działalności	Opis: zakres działalności, rodzaje prowadzonych działań, grupy odbiorców itd.
Przynależność organizacyjna	Opis: czy podmiot działa w strukturach innej organizacji, z jakimi organizacjami współpracuje, czy jest związany określonymi wytycznymi w zakresie realizacji usług
Inne	Np. problemy podmiotu, sukcesy itp. – wszystkie czynniki, które pomogą określić rolę podmiotu
Uzasadnienie roli Partnera	Opis, ze wskazaniem charakteru działań
Uzasadnienie roli Partnera Na późniejszych etapach: Działania w jakie zaangażowany był Partner	Opis – ze wskazaniem potencjału Partnera, wykonywane zadania i czynności

RAMOWY WZÓR PEŁNOMOCNICTWA

PEŁNOMOCNICTWO

Działając w imieniu
(nazwa organu/instytucji tworzącej podmiot zatrudnienia socjalnego)
z siedzibą w, upoważniam Panią/Pana
....., zamieszkałą/tego w,
ul., PESEL,
do reprezentowania
(nazwa jednostki organizacyjnej zatrudnienia socjalnego/ nazwa spółdzielni socjalnej)
w działaniach zmierzających do zawiązania partnerskiej współpracy, w tym szczególnie
do:
1) negocjowania zakresu przedmiotowego współpracy, czasu jej trwania oraz
określenia zakresu zobowiązań reprezentowanej instytucji /podmiotu
2) wyboru formy organizacyjnej współpracy,
3) przygotowania projektu umowy/porozumienia o współpracy/paktu na rzecz
współpracy.

Pełnomocnictwo nie dotyczy zawarcia dokumentu potwierdzającego współpracę/lub
pełnomocnictwo obejmuje także fakt potwierdzenia współpracy.

Pełnomocnictwo obowiązuje na czas

.....
(miejsce i data)

.....
(własnoręczny podpis osoby upoważnionej
oraz pieczęć imienna)

.....
(pieczęć instytucji / podmiotu)

POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY

Porozumienie o współpracy na rzecz usług społecznych

zawarte w w dniu.....

Sygnatariusze niniejszego Porozumienia w trosce o skutecznie rozwijanie usług społecznych mających zaspokajać potrzeby mieszkańców, szczególnie mieszkańców, którzy z uwagi na swoją sytuację życiową, zdrowotną oraz społeczną nie są w stanie samodzielnie zaspokajać swoich życiowych potrzeb, a przez to czują się izolowani od lokalnego środowiska społecznego, oraz oddaleni od korzystania ze wspólnych zasobów, zawiązują partnerstwo o charakterze lokalnym i zgodnie oświadczają, że:

1. Zobowiązują się do współdziałania w podejmowaniu i realizowaniu inicjatyw na rzecz rozwoju usług społecznych, które zostaną wspólnie zdiagnozowane w „Katalogu Usług Społecznych” i będą stanowiły podstawę do opracowania projektu Lokalnego Programu Rozwoju Usług Społecznych na terenie następujących gmin:
2. Podmioty zatrudnienia socjalnego, działające na obszarze niniejszego Porozumienia będą wypełniały rolę instytucji przygotowujących kadry dla realizatorów usług społecznych, wywodzących się z sektora Ekonomii Społecznej, przestrzegając wymagań, jakie zostaną im zgłoszone, w tym szczególnie wymagań kwalifikacyjnych.
3. Przygotowywanie kadr, o którym mowa w pkt.2 będzie odbywało się z wykorzystaniem treści wspólnie przejętego Programu Edukacyjnego, stanowiącego element prowadzonych zajęć reintegracji społecznej i zawodowej a odnoszącego się do problematyki usług społecznych.
4. Realizator usług społecznych / lub realizatorzy usług społecznych, współpracując w ramach niniejszego Porozumienia, zobowiązuje się do zatrudnienia określonej grupy osób, po zakończonych zajęciach w podmiotach zatrudnienia socjalnego pod warunkiem spełnienia przez nie określonych wymogów kwalifikacyjnych, w tym pozytywnego ukończenia specjalistycznych kursów zawodowych, wymaganych przepisami prawa.
5. Dla celów niniejszego Porozumienia utworzony zostanie Komitet Współpracy ds. usług społecznych, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów zatrudnienia socjalnego oraz realizatorów usług społecznych. Zadaniem Komitetu ds. usług społecznych będzie:
 - 1) dokonywanie rozpoznania lokalnych warunków, w tym lokalnych potrzeb na określony rodzaj usług oraz możliwości ich świadczenia przez istniejące podmioty ES lub konieczności utworzenia nowych,
 - 2) precyzowanie zakresu potrzeb kadrowych realizatora/realizatorów usług społecznych, w tym zakresu ilościowego, a także zakresu jakościowego, a także określanie zdolności przygotowawczych podmiotów zatrudnienia socjalnego w zakresie przyszłych kadr dla usług społecznych

POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY cd.

- 3) poszukiwanie instytucji i podmiotów, które będą wypełniały role doradczo-konsultacyjne i wspierające procesy świadczenia usług społecznych,
- 4) monitorowanie realizacji niniejszego Porozumienia.

6. Niniejsze Porozumienie ma charakter otwarty, co oznacza przede wszystkim przestrzeganie zasady autonomiczności Sygnatariuszy w decyzjach o współpracy, a także w powiększaniu grona współpracujących ze sobą instytucji i podmiotów na rzecz rozwoju usług społecznych. Ponadto w ramach niniejszego Porozumienia obowiązywać będą następujące jeszcze zasady:

- 1) dobrowolności udziału, co oznacza, że każdy Sygnatariusz może w dowolnej chwili przystąpić i wystąpić z partnerstwa,
- 2) demokratycznego udziału, co oznacza, że każdy Sygnatariusz dysponuje równym głosem,
- 3) jawności działań, co oznacza przestrzeganie wzajemnego informowania się oraz wymiany wszelkich informacji mających istotny wpływ na działalność Porozumienia,
- 4) efektywności, co oznacza łączenie zasobów i możliwości Sygnatariuszy w miarę ich udostępniania dla potrzeb rozwoju usług społecznych.
- 5) wzajemnego zaufania, poszanowania i tolerancji, co oznacza, że każdy Sygnatariusz ma prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów, zgłaszania propozycji i uwag w zakresie problematyki rozwoju usług społecznych.

7. Sygnatariusze Porozumienia powierzają rolę koordynująco-doradczą przedstawicielom instytucji: (np. OWES) i zobowiązują ją do nawiązania kontaktu z:

- 1) władzami gmin, w tym: z radami gmin, na obszarze których będą realizowane postanowienia zawiązanej współpracy,
- 2) Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej.

Postanowienia niniejszego Porozumienia obowiązują Sygnatariuszy z chwilą jego podpisania. Od momentu przystąpienia do Porozumienia, wszyscy reprezentanci instytucji i podmiotów zwani są Partnerami.

.....
/miejscowość i data/

Podpisy Sygnatariuszy:

.....

.....

Przykładowa struktura raportu autoewaluacyjnego

Raport autoewaluacyjny

1. Wstęp: misja i cele Partnerstwa na rzecz usług społecznych
2. Opis i ocena realizacji zadań Partnerstwa określonych w „Porozumieniu o współpracy na rzecz usług społecznych”
 - 2.1. Zadanie
 - 2.1.1. Opis podjętych w ramach partnerstwa działań
 - 2.1.2. Zaangażowani Partnerzy i podejmowane przez nich czynności
 - 2.1.3. Ocena stopnia realizacji zakładanych celów zadania
 - 2.1.4. Trudności w realizacji działań w ramach zadania
 - 2.1.5. Uwagi i rekomendacje zgłaszane przez Partnerów
 - 2.2. Zadanie 2 (i kolejne – analogicznie jak dla zadania 1)
3. Opis i ocena realizacji procedur Modelu Współpracy
 - 3.1. Procedury wprowadzające
 - 3.1.1. Wdrożone procedury Modelu Współpracy wraz z opisem podjętych działań
 - 3.1.2. Zaangażowani Partnerzy i opis podejmowanych przez nich czynności
 - 3.1.3. Trudności w realizacji procedur wprowadzających
 - 3.1.4. Uwagi i rekomendacje zgłaszane przez Partnerów
 - 3.2. Sfera 1: Zaspokajanie potrzeb kadrowych realizatorów usług społecznych
 - 3.2.1. Wdrożone procedury Modelu wraz z opisem podjętych działań
 - 3.2.2. Zaangażowani Partnerzy i opis podejmowanych przez nich czynności
 - 3.2.3. Trudności w realizacji procedur sfery 1
 - 3.2.4. Uwagi i rekomendacje zgłaszane przez Partnerów
 - 3.3. Sfera 2: Przygotowanie osób do tworzenia PES specjalizujących się w usługach społecznych (analogicznie jak dla sfery 1)
 - 3.4. Sfera 3: Wykonanie zleceń w określonych usługach społecznych (analogicznie jak dla sfery 1)
4. Wnioski (zakres modyfikacji celów działania partnerstwa, sposobów ich realizacji i powiązanych, kluczowych dokumentów partnerstwa)

Zaprezentowane w podręczniku narzędzia zostały zaczerpnięte z opracowania:
Model współpracy instytucji INSTYTUCJI zatrudnienia socjalnego z innymi podmiotami
realizującymi usługi społeczne. Podręcznik, Warszawa 2022
wydanego w ramach Projektu pn. „Nowy model współpracy instytucji zatrudnienia socjalnego”

Bibliografia

Pozycje naukowe:

1. Grabowska I., Wójcik S., *Oddziaływanie społeczne przedsiębiorstw społecznych w praktyce*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021.
2. Grewiński M., Kamiński S., *Obywatelska polityka społeczna*, Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej Wyższa Szkoła Pedagogiczna Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Warszawa 2007.
3. Grewiński M., J. Lizut, *Zintegrowane usługi społeczne w Polsce*, [w:] T Jarocki (red.), *Innowacje dla bezpieczeństwa i zintegrowanego rozwoju. Kapitał, gospodarka, zarządzanie bezpieczeństwem*, Tom II, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2016.
4. Grewiński M., *Usługi społeczne we współczesnej polityce społecznej – przegląd problemów i wizja przyszłości* Uczelnia Korczaka, Warszawa 2021.
5. red. Grewiński M., J. Lizut, Paweł Rabiej, *Ogólnopolska diagnoza w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*, Uczelnia Korczaka, Warszawa 2023
6. praca zbiorowa: *Model współpracy instytucji INSTYTUCJI zatrudnienia socjalnego z innymi podmiotami realizującymi usługi społeczne*. Podręcznik, Warszawa 2022

Strony internetowe:

1. <https://cusy.pl/wp-content/uploads/2022/12/podrecznik.pdf>
2. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/inicjatywy/centrum-uslug-spoecznych/materialy-do-pobrania>

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001818/T/D20191818L.pdf>
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2020 r. w sprawie szkoleń dla pracowników centrum usług społecznych
<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20200000664/O/D20200664.pdf>

Adres: ul. Wita Stwosza 23
80-312 Gdańsk

Telefon: +48 58 344 40 39

E-mail: biuro@fundacjarc.org.pl

www: ppbo.org